

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

TARİHİ KENTLERİN KORUNMASI:
KIRŞEHİR ÖRNEĞİ

Cazibe BARAÇ AYDOĞAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR-2019



©2019-Cazibe BARAÇ AYDOĞAN

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

TARİHİ KENTLERİN KORUNMASI:
KIRŞEHİR ÖRNEĞİ
PROTECTION OF HISTORICAL CITIES:
KIRŞEHİR SAMPLE

Hazırlayan
Cazibe BARAÇ AYDOĞAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Doç. Dr. Azize Serap TUNÇER

KIRŞEHİR-2019

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi, Cazibe BARAÇ AYDOĞAN tarafından hazırlanan “*Tarihi Kentlerin Korunması: Kırşehir Örneği*” adlı tez çalışması 27/05/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği/oyçokluğu ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman(İmza)

Doç. Dr. Azize Serap TUNÇER

Üye.....(İmza)

Prof. Dr. Kemal GÖRMEZ

Üye.....(İmza)

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ERTUĞRUL

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../20..

(İmza)

Doç. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- ☐ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☐ Tezimin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

.../.../20..

Cazibe BARAÇ AYDOĞAN

İmza

ÖZET

TARİHİ KENTLERİN KORUNMASI:

KIRŞEHİR ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Cazibe BARAÇ AYDOĞAN

Danışman: Doç. Dr. Azize Serap TUNÇER

2019–(XII+70)

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Jüri

Doç. Dr. Azize Serap TUNÇER

Prof. Dr. Kemal GÖRMEZ

Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ERTUĞRUL

Araştırmanın amacı, tarihi ve kültürel değerlerin bulundukları kentlerde koruma çalışmaları yürüten birimler tarafından ne kadar korunabildiğine odaklanılmaktır. Çalışmada, tarihi koruma çerçevesindeki önem ve işlevsel sonuçlar, Kırşehir ili örneği üzerinden ele alınıp ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Tarihi değerleri koruma çalışmalarını araştırmayı ve incelemeyi amaçlayan bu çalışmada farklı kültürel ve tarihi zenginliğe sahip Kırşehir ilinin örneklem olarak alınması, çalışmanın değerini ve önemini ortaya koymaktadır. Araştırmada veri toplama ve literatür incelemesi yöntemi izlenmiştir. Buna ek olarak; internet ortamından, Kırşehir ili yerel yönetim birimlerinden alınan raporlar ve yerinde çekilen eserlerin fotoğraflarından yararlanılmıştır. Çalışmada tarihi ve kültürel mirasa sahip kentlerin kent kimliklerinin ve mimari değerlerin yok olmaması için yürüttükleri koruma çalışmaları anlatılmıştır. Kırşehir ilinin tarihi ve kültürel dokusunu koruma ve yaşatma konusunda yerel yönetimler tarafından yürütülen çalışmalar ve bu çalışmalar sonucunda ortaya çıkan eski ve yeni mekân çakışması sorunları irdelenmiştir. Koruma çalışmalarının amacına uygun olup olmadığı ve tarihi dokunun sürdürülebilir hale getirilip getirilemediği konusunda hem niteliksel hem niceliksel ele alınan bu sorunsal, çalışmanın temel problemini oluşturmaktadır. Çalışmada, Türkiye'deki koruma projeleri detaylı olarak ele alınmıştır. Bu projelerin genel olarak incelenmesinde genellikle rölöve projelerinin hazırlanması, restitüsyon çalışmalarının uygulanması ve restorasyon projelerine göre yeniden işlevlendirilmesi konularında çalışmalar yapıldığı ve bu çalışmaların Türkiye Belediyelerince koruma çalışmalarının benimsendiği ve bu çalışmaların sürdürülebilmesi için yerel yönetim birimleri tarafından destekler vererek özendirme çalışmaları yapmaktadırlar. Bütün bu projelerinde yapıldığı yerin halkın yerel kalkınmasına katkısı olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kırşehir, Koruma Çalışmaları, Kültürel Miras, Tarihi Kentler

ABSTRACT

PROTECTION OF HISTORICAL CITIES:

KIRŞEHİR SAMPLE

M.Sc.Thesis

Preparer: Cazibe BARAÇ AYDOĞAN of thesis' preparer

Advisor : Assoc. Prof. Dr. Azize Serap TUNÇER

2019– (XII+70)

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School Of Social Sciences

Department of Political Science and Public Administration

Jury

Assoc. Prof. Dr. Azize Serap TUNÇER

Prof. Dr. Kemal GÖRMEZ

Asst. Prof. Dr. Hüseyin ERTUĞRUL

The aim of the study is to focus on the preservation of historical and cultural values by the conservation units in the cities where they are located. In this study, the importance and functional results in the historical preservation framework were examined and examined in detail through the example of Kırşehir. The aim of this study, which aims to investigate and study the preservation of historical values, is to take a sample of Kırşehir with different cultural and historical richness. Data collection and literature review were followed. In addition; internet environment, Kırşehir province local government units and the reports taken at the place of the works taken in the photos were taken. In this study, the conservation studies of the cities with historical and cultural heritage to prevent the disappearance of urban identities and architectural values were explained. The studies carried out by the local administrations on the preservation and preservation of the historical and cultural texture of the Kırşehir province and the old and new spatial conflict problems that emerged as a result of these studies were examined. This problematic, which is considered both qualitatively and quantitatively in terms of whether the conservation works are appropriate for the purpose and whether the historical texture can be made sustainable, constitutes the main problem of the study. In the study, protection projects in Turkey were discussed in detail. This project of the investigation in general is usually the preparation of the survey project, restitution implementation of the study and restoration of refunctioned the subject according to the project work is done and the work of the adoption of Turkey Municipalities protection work, and they do this to encourage work by giving support by local government units to sustain the work. In all these projects, it is seen that the place where it is made contributes to the local development of the people.

Keywords: Conservation Studies, Cultural Heritage, Historical Cities, Kırşehir

ÖN SÖZ

Bu çalışmada İç Anadolu bölgesinde yer alan Kırşehir ilinin tarihi değerlerine ve bu değerlerin nasıl korunduğu konusuna odaklanılmaktadır. Koruma çalışmalarının ne kadar amacına uygun yapılabildiği; bunun sonucunda da mevcut tarihi ve kültürel dokunun ne kadar iyileştirilip sürdürülebilir hale getirilebildiğinin incelenmesi araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır.

Farklı kültürel ve tarihi zenginliğe sahip Kırşehir ilinin örneklem olarak alınması, çalışmanın değerini ve önemini ortaya koymaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışma 3 ana bölümde incelenecektir. Çalışmanın ilk bölümünde tarihi doku ve kentsel kimlik olgusu detaylı bir şekilde anlatılacaktır. Bununla beraber yerel kalkınma bakımından kültürel varlıkların nasıl korunduğuna değinilecektir. Çalışmanın ikinci bölümünde kültürel miras ve kültür varlıkları kavramları açıklanarak bu varlıkların nasıl korunduğu konusunda yapılan çalışmalardan bahsedilecektir. Çalışmanın son bölümünde ise tarihi ve kültürel koruma çalışmaları kapsamında Kırşehir ilinin mekânsal oluşumu, tarihsel gelişimi ve kent kültürü detaylı bir şekilde açıklanarak, kentin tarihi dokusunun korunması konusunda ne gibi çalışmaların yapılabileceği konusu derinlemesine irdelenerek genel değerlendirme ve çözüm önerileri ile sunulacaktır. Bu çalışmaların Kırşehir ili gibi zengin kültürel ve tarihi değerler bütününe sahip bir kent perspektifinde detaylı olarak incelenmesi hem alan yazınına katkı sunacak hem de bu anlamda bir farkındalık yaratarak daha özenli politikalar üretilmesine destek olacaktır.

Uzun ve yorucu bir süreç olan yüksek lisans dönemimde katıldığım akademik çalışmalarda her zaman yanımda olan, araştırdığım çalışmalarda bana gösterdiği rehberlik, anlayış ve her türlü desteğini esirgemeyen ve yüksek lisans tezimi bitirmemde büyük katkısı olan danışman hocam Doç Dr. Azize Serap TUNÇER'e sonsuz şükranlarımı sunmak isterim. Ayrıca tezimin oluşum sürecinde bana her konuda destek olan annem Kezban BARAÇ'a, babam Ergin BARAÇ'a ve en büyük tezin kendisi olduğunu bana öğrettiği için sevgili kızım Sahra AYDOĞAN'a teşekkür ediyorum.

Kırşehir-2019

Cazibe BARAÇ AYDOĞAN

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	x
SİMGELER VE KISALTMALAR	xii
BÖLÜM I	1
1.GİRİŞ	1
1.1 ARAŞTIRMANINPROBLEMİ.....	2
1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	2
1.3 ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	2
1.4 ARAŞTIRMA DESENİ/ MODELİ	3
1.5 ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ/ ARAŞTIRMA GRUBU.....	3
1.6 VERİ TOPLAMA ARACI	3
1.7 VERİ ANALİZİ.....	3
BÖLÜM II	4
2. TARİHİ DOKU VE KENTSEL KİMLİK.....	4
2.1. TARİHİ KÜLTÜREL ÇEVRE.....	6
2.2. TARİHİ MEKÂNIN OLUŞUMU	6
2.2.1. Kentsel Mekân	8
2.2.2. Kentsel Tasarım ve Kentsel Planlama.....	9
2.3. KENT KİMLİĞİ.....	10

2.4. YEREL KALKINMA BAKIMINDAN KÜLTÜR VARLIKLARI VE KÜLTÜREL DEĞERLER.....	11
2.4.1. Büyüme ve Ekonomik Kalkınma	12
2.4.2. Sürdürülebilir Kalkınma	14
2.4.3.Kültürel ve Kentsel Koruma Kapsamında Verilen Eğitimler ve Destekler.....	14
2.4.3.1. Müzeler	15
BÖLÜM III.....	17
3. KÜLTÜREL MİRAS.....	17
3.1. KÜLTÜR VARLIKLARI.....	19
3.1.1. Taşınır Kültür Varlıkları	20
3.1.2. Taşınmaz Kültür Varlıkları	21
3.1.2.1. Anıtlar	21
3.1.2.2. Sitler	22
3.2. KÜLTÜREL VARLIKLARIN KORUNMASI.....	22
3.2.1. Koruma Kavramı.....	23
3.2.2. Koruma Çalışmaları	23
3.2.2.1. Restorasyon	24
3.2.2.2. Restitüsyon.....	24
3.2.2.3. Rölöve	25
3.3. DÜNYA MİRASI KENTLERİ	25
3.3.1. Nevşehir	28
3.3.2. İzmir	30
3.3.3. Kayseri	30
3.3.4. Edirne	31
3.3.5. Safranbolu	32
3.3.6. Mardin	32

3.3.7. Çanakkale.....	33
3.3.8. Antalya	34
3.4. TARİHİ KENTLERDE KÜLTÜR VARLIKLARININ KORUNMASI	34
BÖLÜM IV	36
4. TARİHİ VE KÜLTÜREL KORUMA ÇALIŞMALARINDA İÇ ANADOLU'DA BİR KENT: KIRŞEHİR ÖRNEĞİ.....	36
4.1.KIRŞEHİR İLİNİN MEKÂNSAL OLUŞUMU VE TARİHSEL GELİŞİMİ.....	36
4.1.1. Doğal ve Çevresel Yapı	37
4.1.1.1. Seyfe Gölü.....	38
4.1.1.2. Hılla Gölü.....	39
4.1.2. Sosyal ve Ekonomik Yapı.....	39
4.2. KIRŞEHİR İLİ KENT KÜLTÜRÜ.....	41
4.2.1. Ahilik Kültürü	43
4.2.2. Abdallık Kültürü	45
4.3. KIRŞEHİR'DE KENTSEL KORUMA VE YENİLEME PROJELERİ	45
4.3.1. Tarihi Uzun Çarşı.....	46
4.3.2. Ağalar Konağı Kültür Evi	47
4.3.3. Hacı Bey Konağı	48
4.3.4. Bekir Efendi Konağı	49
4.3.5. Ahi Evran Külliyesi.....	49
4.3.6. Cacabey Camii (Medresesi)	52
4.3.7. Kesikköprü Kervansarayı (Cacabey Hanı).....	52
4.3.8. Kırşehir'deki Tarihi Çeşmelerin Korunması.....	53
4.3.8.1. Ahi Evran Çeşmesi.....	54
4.3.8.2. Tekke Çeşmesi	54
4.3.8.3. Süleyman Ağa Çeşmesi	54

4.3.8.4. Şeyh Kızı Hatice Çeşmesi.....	55
4.4.DİĞER KÜLTÜREL PROJELER.....	55
4.4.1. Olovo Ahi Evran - 1 Veli Kırşehir Camii Projesi.....	55
4.4.2. Arkeoloji Müzesi.....	56
4.4.3. Kalehöyük Arkeopark Projesi.....	56
4.4.4. Açık Hava Astronomi Parkı.....	56
4.4.5. Diğer Tasarlanan Projeler	57
BÖLÜM V.....	58
5.GENEL DEĞERLENDİRME VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	58
5.1 SONUÇ VE TARTIŞMA.....	60
KAYNAKÇA	62

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Nevşehir-Ürgüp	29
Şekil 2: Göreme Açık Hava Müzesi Tokatlı Kilisesinin Restorasyonu.....	29
Şekil 3: İzmir-Bergama	30
Şekil 4: Kültepe Höyüğü.....	31
Şekil 5: Kültepe Höyüğü'nün kazılarında bulunan eser.....	31
Şekil 6: Edirne-Selimiye Cami.....	32
Şekil 7:Meriç Köprüsü	32
Şekil 8:Safranbolu Evleri	32
Şekil 9: Cinci Han	32
Şekil 10 : Mardin Taş Evleri	33
Şekil 11 : Çanakkale	33
Şekil 12 : Seyfe Gölü	39
Şekil 13: Hılla Gölü	39
Şekil 14 : Aşık Veysel.....	42
Şekil 15: Neşet Ertaş	42
Şekil 16 : Ahi Evran-ı Veli	42
Şekil 17: Aşık Paşa	42
Şekil 18: Tarihe Yolculuk Projesi.....	46
Şekil 19: Tarihi Uzun Çarşı Eski Hali	47
Şekil 20: Tarihi Uzun Çarşı Yeni Hali.....	47

Şekil 21: Ağalar Konağı Eski Hali.....	47
Şekil 22: Ağalar Konağı Yeni Hali	47
Şekil 23: Hacı Bey Konağı Eski Hali.....	48
Şekil 24: Hacı Bey Konağı Yeni Hali	48
Şekil 25: Bekir Efendi Konağı	49
Şekil 26: Ahi Evran Cami	50
Şekil 27: Ahi Evran Cami ve Külliyesi.....	50
Şekil 28: Ahi Evran Külliyesi Yapımı	50
Şekil 29: Ahi Evran Külliyesi Müze Tefriş Projesi	51
Şekil 30: Cacabey Cami	52
Şekil 31: Cacabey Hanı.....	53
Şekil 32: Kesikköprü.....	53
Şekil 33: Ahi Evran Çeşmesi	54
Şekil 34: Tekke Çeşmesi.....	54
Şekil 35: Süleyman Ağa Çeşmesi	55
Şekil 36: Şeyh Kızı Hatice Çeşmesi	55
Şekil 37: Kale Höyük.....	56
Şekil 38: Açık Hava Astronomi Parkı.....	57

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltmalar	Açıklamalar
ÇEKÜL	Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı
KUDEB	Koruma, Uygulama ve Denetim Büroları
RG	Resmi Gazete
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
TESK	Türkiye Esnaf ve Sanatkârları Konfederasyonu
TESKOMB	Türkiye Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri Birlikleri Merkez Birliği
TKB	Tarihi Kentler Birliği
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü

BÖLÜM I

1.GİRİŞ

Bu çalışmada İç Anadolu bölgesinde yer alan Kırşehir ilinin tarihi değerlerine ve bu değerlerin nasıl korunduğu konusuna odaklanılmaktadır. Kırşehir ilinin iskân tarihi paleolitik çağa kadar dayanabilmektedir. Bu nedenle geçmişte sayısız toplumlar, beraberinde getirdikleri sayısız kültürler ile Kırşehir ilinde yaşama imkânı bulmuşlardır. Böylesine farklı kültürlerle ve toplumlara ev sahipliği yapan Kırşehir ilinde çok kültürlü bir yapının oluşması ise kaçınılmaz olmuştur. Şehrin her bir kültürden izlerini taşıması, ili tarihsel zenginlik açısından üst sıralara taşımaktadır.

Bir toplumun, varlığını devam ettirebilmesi için yaşadığı çevrenin mevcut kültürel değerlerini içinde barındırması gerekir. Çünkü bir toplum ancak kendi kültürünün hâkim olduğu bir alanda kimliğinin ve değerlerinin devamlılığını sağlayabilecektir. Son dönemlerde de bu devamlılığı sağlamak amacıyla koruma çalışmaları artarak bir ivme kazanmıştır. Günümüzde hemen hemen tüm yerel birimlerde, tarihi dokunun ve kültürel miras eseri olan yapıların korunması için çalışmalar yürütülmektedir. Bu çalışmalar, tarihe saygı amacı taşıdığı gibi, yerel kalkınma bakımından da işlevsel sonuçlar üretebilmektedir. Her tarihi ve kültürel doku, bir toplumu geleceğe taşıyan en önemli araçtır; bu nedenle de tarihi ve kültürel değerlerin korunmaları, toplumlar için hayati bir önem taşımaktadır.

Çalışmada, tarihi koruma çerçevesindeki uygulamaların önemi ve işlevsel sonuçları, Kırşehir ili örneği üzerinden ele alınıp ayrıntılı bir şekilde incelenecektir. Tarihi değerleri koruma çalışmalarını araştırmayı ve incelemeyi amaçlayan bu çalışmada farklı kültürel ve tarihi zenginliğe sahip Kırşehir ilinin örneklem olarak alınması, çalışmanın değerini ve önemini ortaya koymaktadır. Bu amaç doğrultusunda çalışma 3 ana bölümde incelenecektir. Çalışmanın birinci bölümünde tarihi doku ve kentsel kimlik başlığı altında tarihi kültürel çevre, tarihi mekân oluşumu ve kent kimliği kavramlarına yer verilecek, yerel kalkınma bakımından kültür varlıkları ve kültürel değerler irdelenecektir. Ardından çalışmamızın ikinci bölümünde kültürel miras ve kültür varlıkları kavramları açıklanacak bu varlıkların nasıl korunduğu konusunda yapılan çalışmalardan bahsedilecektir. Daha sonra Türkiye’de yer alan tarihi kentler ve Dünya mirası kentlerine örnekler verilerek kültürel değerlerin önemi anlatılacaktır. Çalışmanın odak noktasını oluşturan üçüncü ve son bölümde ise tarihi ve kültürel koruma çalışmalarında İç Anadolu’da dikkat çekici bir kent örneği olan Kırşehir ilinin mekânsal oluşumu ve tarihsel gelişimi detaylı bir şekilde

açıklanarak, ilin kent kültürüne iki örnek olarak Ahilik ve Abdallık Kültürü'ne yer verilecektir. Ardından tarihi ve kültürel anlamda Kırşehir ilini diğer kentlerden ayıran özellikler kısaca belirtilecektir. Son olarak kentin tarihi dokusunun korunması konusunda ne gibi çalışmaların yapılabileceği konusu derinlemesine irdelenerek genel değerlendirme ve çözüm önerileri sunulacaktır.

1.1 ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Bu çalışmada, yerel yönetimlerin tarihi eserlerin restorasyonu projelerine odaklanılmaktadır. Öncelikli olarak ise tarihi ve kültürel doku çerçevesinde kent kimliğinden ve kültür varlıklarından bahsedilmektedir. Daha sonra tarihi kentler ve bu kentlerdeki kültürel değerlerin korunması ve yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilen koruma faaliyetleri Kırşehir ili örneği üzerinden ele alınmaktadır.

Araştırmanın problemi, bahsekonu koruma çalışmalarının ne kadar amacına uygun yapılabildiği; bunun sonucunda da mevcut tarihi ve kültürel dokunun ne kadar iyileştirilip sürdürülebilir hale getirilebildiğinin incelenmesidir. Bu çerçevede hem niceliksel hem de niteliksel olarak ele alınan bu sorunsal, çalışmanın temel problemini oluşturmaktadır.

1.2 ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Araştırmanın amacı, geçmişin mirası ve geleceğin de mimarı olan temel değerlerin, tarihi ve kültürel zenginliklerin bulundukları kentlerde koruma çalışmaları yürüten birimler tarafından ne kadar korunabildiğine odaklanmak ve koruma uygulamalarının envanterini yaparak geleceğe aktarılmasına katkı sağlamak, varsa hatalı uygulamalara dikkat çekmektir. Bu çalışmaların Kırşehir ili gibi zengin kültürel ve tarihi değerler bütününe sahip bir kent perspektifinde detaylı olarak incelenmesi hem alan yazınına katkı sunacak hem de bu anlamda bir farkındalık yaratarak daha özenli politikalar üretilmesine destek olacaktır.

1.3 ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmada veri toplama ve literatür incelemesi yöntemi izlenmiş; kentin korunan alanlarına ilişkin yazılı literatür taramasına ek olarak, internet ortamından ve yerel yönetim birimlerinden veriler toplanmış; eserler yerinde incelenerek fotoğraflanmıştır.

1.4 ARAŞTIRMA DESENİ/ MODELİ

Bu çalışmada tarihsel ve betimsel bir metot çerçevesinde, Türkiye’deki örnek bazı tarihi yerler ile Kırşehir yöresindeki tarihi yerlere dair envanter dökümü gerçekleştirilmiş; koruma konusunda yetkin üst örgütlenmelerin yürüttüğü projeler listelenmiş, uygulama örnekleri çeşitli bilimsel açılardan analize tabi tutulmuştur. Bu aşamalardan sonra ise yerel idarecilerin rapor ve söylemleri ile uygulamadan etkilenen yerel halk ile yapılan derinlemesine mülakatlar sonucunda söylem analizi uygulanmıştır.

1.5 ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ/ ARAŞTIRMA GRUBU

Çalışmanın evreni, Türkiye’deki tarihi yerler ve eserlerdir. Çalışmanın örneklemini ise Kırşehir ilindeki tarihi yerler ve eserler oluşturmaktadır. Tamamlanan literatür taramasına ek olarak, internet ortamından ve yerel yönetim birimlerinden veri toplanarak değerlendirme gerçekleştirilmiştir.

1.6 VERİ TOPLAMA ARACI

Çalışmada veri toplama yöntemi olarak yazılı kaynaklara ilişkin içerik çözümlemesi yapılmış, yetkililerle ve koruma projesi tamamlanmış yerlerdeki halk ile derinlemesine görüşme yöntemi uygulanmıştır.

1.7 VERİ ANALİZİ

Çalışmada verilerin analizinde, uygulamaların teknik ve sosyal özelliklerinin ve kültürel değerlere olan katkısının irdelenmesi, verilerin çapraz kontrolü, projeler bakımından karşılaştırmalı değerlendirme ve detaylı söylem analizi ile tüm verilerin bütüncül değerlendirilmesi yapılmıştır.

BÖLÜM II

2. TARİHİ DOKU VE KENTSEL KİMLİK

Bu bölümde tarihi doku ve kentsel kimlik başlığı altında tarihi kültürel çevre, tarihi mekân oluşumunda kentsel mekân, kentsel tasarım ve planlamanın öneminden bahsedilecek, ardından kent kimliği detaylı olarak açıklanacaktır. Bu açıklamadan sonra yerel kalkınma bakımından kültür varlıkları ve kültürel değerler ile ilgili açıklamalara yer verilecektir.

Bir kentin sahip olduğu tarihi doku o kentin kimliğine, ekonomik ve sosyal gelişimine katkı sağlamaktadır. Kentin sahip olduğu tarihi ve kültürel zenginliklerinin gelecek kuşaklara aktarılması noktasında tarihi kentleri koruma çalışmaları hayati bir önem taşımaktadır. Koruma çalışmalarının daha verimli olabilmesi için bir süreç içerisinde mevcut geleneksel yapıya zarar vermeden sürekli bir koruma faaliyeti yürütülmelidir. Tarihi ve kültürel değerlerini koruyan kentin, o kente karşı aitlik olgusu ortaya çıkacağından tarihi doku ve kentsel kimlik olgusu birlikte ele alınması gereken iki yakın alan olmaktadır.

Bir kentin kimliği, coğrafi konumu, gelenekleri, mimarisi, inançları, kültürel düzeyi, yaşam biçimi gibi bileşenlerden oluşarak ve uzun bir dönemde biçimlenerek toplumun sosyo-kültürel yapısını ve kentin tarihi dokusunu oluşturmaktadır. Bu bağlamda toplumu oluşturan bireylerin davranışlarını şekillendiren etmenler, kentsel kimliğin oluşmasında büyük bir rol oynar. Söz konusu dönemin mimari özellikleri, toplumun sosyo-ekonomik yapısı gibi ölçütler de kentsel kimlik üzerinde etkin bir role sahiptir (Taşçıoğlu, 2013, s. 1-5). Bireylerin yaşadığı yerlere yükledikleri anlamlar ile kendilerini o kentsel mekâna ait hissetmesiyle kentsel kimlik daha da anlam kazanmaktadır (Bahçeci, 2017, s. 346).

Kent kimliği bir kentin kendine özgü bir özelliğidir. Her kentin birbirinden farklı değerlere sahip olması nedeniyle kent kimlikleri de farklılık gösterebilmektedir. Bu nedenle kente fark katan ve onu diğer kentlerden ayıran unsur bu farklı kimliklerin varlığı ve korunmasıdır. Burada söz edilen bir kente ait kent kimliğini kuran unsurların birden fazla da olabileceğidir. Çünkü bir kenttin zengin bir tarihi ve kültürel birikimi varsa bu kentin birden çok kent kimliğiyle anılması oldukça olasıdır. Örneğin; Nevşehir kenti coğrafi özelliği nedeniyle doğa harikası peri bacaları ile anılırken aynı zamanda bu

oluşumun yol açtığı turizm gücü nedeniyle hem bir doğal güzellik şehri hem de turizm geliri yüksek bir şehir olarak anılmakta ve diğer kentler karşısında ön plana çıkmaktadır. Bir diğer örnek olarak İstanbul şehrini ele alabiliriz. Çünkü bu şehir hem bir uluslararası öneme sahip, hem de yüzyıllardır birden çok uygarlığa ev sahipliği yaptığı için tarihi ve kültürel zenginliklere sahip; hem bir ticaret şehri hem de tarihi ve kültürel değerlerle bütünleşmiş bir şehirdir. Ülkemizde daha bunun gibi önemli kentsel kimliğe sahip birçok kent vardır.

Kent kimliği olgusu bir kente özgü olduğundan kaynağını o kentin tarihsel ve kültürel geçmişinden alır. Bu geçmişten yola çıkarak bir kent kimliği oluşturulur ve bu kimlik aracılığıyla bu değerlerin gerekli ve yeterli koruma faaliyetleri yürütülerek geleceğe aktarılması amaçlanır. Bu noktada da koruma çalışmalarının önemi ortaya çıkmaktadır. Bir kentin sahip olduğu kentsel kimliği koruyabilmesi ve geleceğe aktarılabilmesi için bu kentsel kimliğine konu olan değerlerin koruma çalışmaları yapılarak sürdürülebilir hale getirilmesi gelecek kuşaklara aktarılması gerekir(Lynch, 1981, s. 45).

Kentsel kimlik olgusunun geleceğe taşınabilmesi için koruma çalışmaları tek başına yeterli değildir. Bunların yanı sıra kentte yaşayan bireylerin de mevcut değerleri koruma konusunda bilinçli olmaları ve bu çalışmalara destek vermeleri gerekmektedir. Bu süreç, kentte yaşayan bireylerin yaşam standartlarına ve kalitelerine zarar vermeyecek şekilde bir ilerleme olmalıdır(Brenner & Keil, 2013).

Kuşakların kendi tecrübelerinde meydana gelen niteliksel özellikler, kimi unsurları kaldırırken kimisini kendisine eklemiştir. Böylece toplumda bir ilerleme meydana gelmiş ve kültürel bir değişim gerçekleşmiştir (Rzayeva, 2011, s. 606-607). Kültürü oluşturan öğelerin insan etkinliklerini arttırarak gelecek kuşaklar için daha fazla olanak sağlaması, ileri biçimler oluşturarak değişimler meydana getirmesi birer kültürel gelişmedir (Şirin, 2011, s. 743). Kültürel gelişmelerin bir kenti olumsuz bir şekilde etkilememesi için de kentsel koruma politikalarının uygulanması oldukça önemlidir.

Sonuç olarak ise; bir kentin verimli bir şekilde korunup gelecek kuşaklara aktarılması için o kentin sahip olduğu değerlerin, kimliklerin, olguların bozulmadan muhafaza edilerek uygun şartlarda geleceğe taşınması gerekmektedir. Ancak mevcut değerler korunarak aslına en uygun şekilde yapılan koruma faaliyetleri kentin geleceğe aktarılması noktasında verimli olabilecek ve bir farkındalık yaratabilecektir.

2.1. TARİHİ KÜLTÜREL ÇEVRE

Tarihi çevre, Avrupa Kültürel İşbirliği Konseyi'nin Avrupa Kültürel Mirasının Envanteri çalışmasında *“Doğal ya da insan eliyle oluşturulan, bütünlüğü ve artistik, estetik, tarihsel, etnografik bilimsel, edebi veya efsanevi özellikleriyle korunması ve değerlendirilmesi gereken bütünler olarak”* tanımlanmıştır (Tosun, 2008, s. 9).

Bir ülkenin tarihi ve kültürel mirasında önemli bir yere sahip olan tarihi çevreler, ait oldukları alanın mimari değerlerini ve geleneksel kimliğini de tanımlamaktadır. Kent ile bir bütün olarak ele alınan tarihi çevrelerde yapılacak olan çalışmalar, bu çevrelerin sağlıklı dönüşümüne ve gelecek nesillere aktarılmasına yardımcı olacaktır (Gedik, 2015, s. 9-10).

Geçmişte toplumların sahip olduğu tarihi ve kültürel değerlerin günümüze taşınmasıyla oluşan alanlar tarihi çevre kavramıyla ifade edilmektedir. Bu kavram aynı zamanda tarihi bilgileri ve mimari mirasıyla günümüze kadar gelen kültür varlıklarını oluşturan mekânlar olarak da adlandırılabilir. Tarihi çevreler geleneksel değerler taşıyan kentlerin özgün karakterlerinin tüm unsurlarını bir arada kullanan mekânlar olması nedeniyle dikkat çekici bir niteliğe de sahiptir (Kan, 2009, s. 5-6). Tarihi çevreleri oluşturan kültürel varlıkların nitelikleri bazı değişkenlere göre belirlenmektedir. Bu değişkenler; korunması gerekli varlıkların çeşitliliği, değişebilen koruma olgusu ve koruma yöntemleridir (Aktaş, 2015, s. 22).

Tümü insan eliyle üretilmiş olan kültürel çevre, su, toprak hava gibi kirletilebilen ya da bu etkenlerle yok edilen bir çevredir. Yani, ortaya çıkan kültür, yaşayan kültürün yıkıcı ya da bozucu etkisiyle karşı karşıyadır. 1970'ler sonrası gelişen çevre düşüncesi, çevre hakkı vb. kavramları, 1973 yılında Eski Eserler Kanunu'nun çıkarılmasıyla geçmiş medeniyetlerin eserlerine insanlığın ortak mirası kabul edilerek sahip çıkılmıştır (Keleş & Hamamcı, 2005, s. 147).

2.2. TARİHİ MEKÂNIN OLUŞUMU

Toplumlarda birçok nedenden dolayı kentsel değişimler yaşanmaktadır. Birçok kentte hızlı nüfus artışı ve artan göçler sonucunda yeni yerleşim yerleri yapılmış, geleneksel tarihi dokuya uygun olmayan düzensiz alanlar oluşturulmuştur. Bu nedenle de bu kentlerde benzer yapılaşma ile kent kimliği dokularının yok olduğu bir uyumsuzluk süreci başlamıştır (Taşçıoğlu, 2013, s. 1-5). Kentsel mekânda yapılan birey ve topluma

yönelik çalışmalar zamanla biçim değiştirmiş, kentin kendisi bir araştırma nesnesi haline gelmiştir. Kentin toplum ve birey üzerinde neden olduğu etki sosyal, psikolojik, ekonomik ve siyasal boyutları olan karmaşık bir hal almıştır. Bu etki kentteki sanayileşme, modernizm ve yabancılaşmayla birlikte felsefeden edebiyata, politikadan kentteki gündelik hayatın işleyişine kadar her şeyi değiştirmiştir (Karasu, 2017, s. 282-283). Kentlerde oluşan bu değişimler, o kentin kimliğine yaptığı etkiden dolayı toplumun kültürel değişimlerine zemin hazırlamıştır.

Eski kent mekânı diye adlandırılan tarihi çevre, dolayısıyla tarihi mekân olarak adlandırılabilir. Eski kent mekânlarını oluşturan avlular, sokaklar, mahalleler ve meydanlar farklı karakterleri ile hiyerarşik bir düzen oluşturmuştur. Bu düzende ise insan ilişkileri aktif rol oynamıştır (Değirmenci, 2009, s. 25).

Tarihi mekân, oldukça detaylı bir şekilde değerlendirilmektedir. Yüzyılların tarihi mirasını günümüze ulaştırabilen tarihi mekân kavramı, çeşitli tarihi unsurları içinde bulunduran tüm mekânları kapsamaktadır. Geçmişten günümüze kadar birçok medeniyetin yaşadığı önemli tarihi olayları, o dönemin sosyal, ekonomik ve mimari özelliklerini yansıtan kent ve kent kalıntıları, yer üstünde veya yer altında korunması gerekli taşınır ve taşınmazlar kültür ve tabiat varlıklarının oluşturduğu mekânlar olarak adlandırılmaktadır. Bu bağlamda, tarihi mekânlar, insanların geçmişte topluluklar halinde yaşadığı yerleşim yerleri, tarihsel kalıntılara ulaşılan yerler ve sosyal olayların yaşandığı yerler olarak üç kategoride karşımıza çıkmaktadır. Bunlara örnek olarak; yerleşim yerlerinden Alacahöyük, Çatalhöyük, Karain ve Beldibi Mağaraları; geçmiş kültürlerin izlerini hala günümüze taşıyan antik kalıntılardan amfi tiyatrolar, tapınaklar, Çin Seddi, Efes; son olarak tarihi bir öneme sahip savaş, anlaşma, isyan gibi sosyal olayların yaşandığı Bastille Hapishanesi, Malazgirt Ovası, Çanakkale, Söğüt, Domaniç, Bursa, Edirne, Mudanya gibi alanlar tarihi mekânlar olarak adlandırılmaktadır. Ayrıca Topkapı Müzesi, oluşturduğu malzemeler nedeniyle yüzyılların tarihi mirasını günümüze ulaştırabilen bir tarihi mekân ve buna ek olarak kervansaraylar, camiler, kiliseler, köprüler, mezarlıklar vb. mekânlar da sayılabilmektedir (Aksakal, 2015, s. 17-18).

Tarihi kentin incelenmesi, geçmiş dönemlerdeki sanatçılara ait mimari eserler hakkında bilgi verilmesi, içinde yaşayanlar yok olsa dahi tarihi mekânların ayakta durması, gelecek kuşaklar için yaşayan tarih olarak işlevsel nitelik kazanarak ayrı bir önem taşımaktadır. Hakkında yeteri kadar yazılı bilgi olmasa bile tarihi mekânlar, günümüze

ulaşmamış yaşam biçimlerinin anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır (Kan, 2009, s. 9). Bu bağlamda geleneksel mimariye katkısı olan tarihi mekânların oluşumunda kentlerin zaman içinde tarihi ve kültürel değerlerini koruyarak günümüze kadar ulaşmasıyla birlikte kentsel mekânların sürdürülebilirliğine yönelik kentsel tasarım ve kentsel planlama çalışmaları uygulanmaktadır.

2.2.1. Kentsel Mekân

Kentleşme; ekonomik, sosyal ve siyasal dönüşümleri kapsayan sanayileşme ve ekonomik gelişmeyle birlikte kent sayısının artarak toplum yapısında artan oranda örgütleşme, iş bölümü ve uzmanlaşmanın olduğu nüfus birikim sürecidir (Çukurçayır, 2012, s. 83).

Yöresel ve geleneksel mimari, doğaya uygun olarak da yapılmaktadır. Ekolojinin “en uygun çözümü doğa bulmuştur” kuralı ile hareketle, geleneksel insan ekolojisinden ortaya çıkmıştır. Geleneksel mimarın gelişimi, tarım ustalarının kim olduğu bilinmeden geliştirilen tarım ürünlerinin geliştirilmesine benzemektedir. Halktan biri olarak kendi kendini eğitmiş, bir önceki dönemin ustalarına çıraklık yapmış mimarların yüzyıllar boyunca deneme-yanılma yöntemleri ile o yöreye ait doğal koşullara uygun çözümler getirmeleriyle gelişmiştir (Kışlalıoğlu & Berkes, 2014, s. 138).

İnsan ilişkilerinin biçimlenerek farklı kültür ve değerlerin bir arada bulunduğu yerleşim alanları olan kentsel mekânlarda gerçekleştirilen bireye ve topluma karşı sorumluluklar, zamanla biçim değiştirerek kentin kendisi araştırma nesnesi durumuna gelmektedir. Kentler, sadece birey tarafından üretilen yapay bir doğa parçası ya da mekânsal olarak coğrafi bir alan olmanın ötesinde; hem toplum hem de birey ölçeğinde sosyo-psikolojik dönüşümlerin yaşandığı, uzmanlaşmış işbölümüne dayalı sanayi üretimini yapıldığı, heterojen ve yoğun bir nüfus yapısına sahiptir. Bu bağlamda, kent soyut bir nesne değil, toplumsal olgudur (Karasu, 2017, s. 282).

İnsan ile mekân arasında birbirini değiştiren ve dönüştüren bir ilişki mevcuttur. Bu bağlamda mekân, toplumun değişimine paralel olarak değişebilen çeşitli anlamlarla ve ruhla yüklü bir varlıktır. Toplamlar; mekânları, şimdilerini ve geleceklerini inşa etmede önemli bir araç olarak kullanırken, mekânlar da toplumsal yaşamın ve normların çevresini etkileyici özellikler ortaya koyar (Yıldız & Alaeddinoğlu, 2011, s. 848).

Kentlerimizde var olan yerleşme dokusunun değişik kesimlerinde yaşanan çok çeşitli dönüşümler vardır. Örneğin, değişik nedenlerle, kent merkezinin bir kesiminin boşalmasından sonra gerçekleşen değişik yeniden yapılaşmalar yaşanmaktadır. Sultanahmet Meydanı çevresinde oluşan yeni oteller ve turistik hizmetler dokusunda olduğu gibi ya da eski gecekonduların yıkılarak yerine yüksek gelirli konut apartmanlaşmasının gerçekleşmesi gibi veya Dikmen Vadisi projesi uygulamalarında olduğu gibi. Bu olguların her birinin kentlerdeki yaşam kalitesinin oluşmasında çok önemli etkileri olmaktadır (Tekeli, 2011, s. 270). Başarılı kentsel mekânlar tasarlanması, kentsel tasarımın ve kentsel planlamanın temel hedeflerinden biridir. Kimliği korunarak nitelikleri arttırılmış kamusal alanların oluşturulması, kentsel tasarımın doğal ve yapısal çevre arasındaki dengeyi kurması anlamına gelmektedir (Yavaş, 2012, s. 15).

2.2.2. Kentsel Tasarım ve Kentsel Planlama

Kentsel tasarım kavramı bir kentin oluşumuna dair ilk fikrin ortaya atıldığı andan itibaren başlar ve süreç içinde kent için geliştirilen her bir fikir birbirini takip ederek gelişir. Bu tasarım; kentsel gelişme, kentsel koruma ve kentsel değişimin fiziki düzenleme yönünü veren, hem kentlerin hem de kırsal alanların yeni planlama, koruma ve binaların da dahil olduğu bir süreç olmaktadır (Bajraktari, 2012, s. 18).

Tarihi kent dokularının iyileştirilmesi ve yeniden canlandırılması sürecinde, kültürel mirasın korunmasında en iyi araç olan kentsel tasarım, kent ve bölge planlama sürecinin de bir parçasıdır. Kentsel tasarım, çevreyi oluşturan fiziki nesneler ile beşeri faaliyetlerin kentsel, yapısal ve biçimsel olarak mekânda düzenlenmektedir (Kan, 2009, s. 23).

Planlama, geleceğe yönelik istenilen hedeflere ulaşmak için sistemli bir şekilde eylem programları hazırlama sürecidir (Ersoy, 2016, s. 9). Başka deyişle planlama, gerçekleştirilmesi istenen eylemler bu eylemlerin hayata geçirebilmesi ve hedefe ulaşılabilmesi için karar verme aşamasıdır. Bu eylemin geleceğe yönelik bir tahmin olduğu göz ardı edilmemelidir. Bu nedenle de doğru ve tutarlı tahminler yapabilmek için karar vermeden önce bir hazırlık yapılmalı, her bir eylem değerlendirilmelidir. Daha sonra ise alınan bu kararın amaca ne kadar ulaşılabilirdiğinin bir envanteri çıkarılmalıdır. Tüm bu süreçler planlama sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır. Kenti oluşturan sosyal, fiziksel ve doğal çevreler arasındaki sorunlara çözümler üretebilmede istenilen hedefin gerçekleşmesi son derece önemlidir. Bu hedefin gerçekleşmesi ise bilimsel araştırmalara dayalı bir plan

ve program hazırlanmasına ve bu hazırlıkların uygulanması sürecinde bir çalışma alanı oluşturulmasına bağlıdır (Yavaş, 2012, s. 4).

Kentsel tasarım olgusu, kentin oluşumunda farklı fikirler üretilerek gelişim, koruma ve değişim süreçleriyle gelişme gösterirken, kentsel planlamada hazırlık evresinde karar verme aşamasıyla başlamaktadır. Kentsel planlama sürecinde öncelikle yapılması gerekenleri belirlemek için planlardan oluşan bir hazırlık evresi yer almaktadır. Kentsel tasarım sürecinde ise hazırlık aşaması yerine direkt olarak harekete geçilmekte mevcut durum üzerinde değişiklikler yapılmaktadır.

2.3. KENT KİMLİĞİ

Kent kimliği, her kentin kendine özgü niteliklerle farklı ölçek ve yorumlarla kent imajını etkileyen, kültürel, fiziksel, tarihsel ve biçimsel faktörlerle şekillenir. Aynı zamanda sürekli gelişen ve sürdürülebilir bir kent olma çabası içinde olan kentlilerin ve onların yaşam biçimlerinin oluşturduğu uzun bir süreçten sonra ortaya çıkan anlam yüklü bütünlüktür (Uzun, 2013, s. 30).

Kent kimliği, uzun bir süreç içinde ve bazı bileşenlerle biçimlenerek oluşmaktadır. Bu bileşenlerden en önemlisi kentin görüntüsüdür. Bu görüntü doğal ve yapay, hareketli ve durağan, canlı ve cansız elemanların bir arada bulunmasıyla ortaya çıkar ve zihinlere yerleşmektedir. Bir yerin karakteri, çevresel etkenlerle birlikte renk, doku ve biçim ortaya çıkarmaktadır. Bunlar bir araya gelerek o yere özgü kimliği oluştururlar. Böylece çevresel faktörler, kentin kimliğini oluşturarak insanların zamanla kendi yaşam biçimlerini de ekleyerek kentin belleklerde yer edinmesini sağlamaktadır (Şat, 2017, s. 30).

Kentsel kimlik; yerin özelliği, mekânın özelliği ve anlamı şeklinde üçe ayrılmaktadır (Taşcıoğlu, 2013, s. 9):

Yerin Özelliği: İklimin, topoğrafyanın, jeolojik oluşumun ve bitki örtüsünün meydana getirdiği doğal ve çevresel özellikleridir.

Mekânın Özelliği: Dolu ve boşlukların oluşturduğu şekil, yapısal durum, simgesel etki ve kullanılan malzemeler ile oluşturulan görüntüdür.

Anlam: Geçmiş toplumların kültürleri, yaşamları, mücadeleleri, acıları, sevinçleri ve özlemleri gibi duygular barındırarak o toplumun yükledikleri anlamlar dizisidir.

Kentleşme olgusunun temel özelliği, nüfusun belli bir alanda yoğunlaşarak kent sayısını ve nüfusun artışını içermekte ve ayrıca bu olgunun sonucunda ortaya çıkan sosyo-ekonomik değişimler olmaktadır. Kentlerin kendilerine özgü niteliklerinin devamlı olması ile o kentlerin işlevlerliği sürdürülmüş olmaktadır. Kentleşmenin süreci, insanlık tarihinin göçebe bir hayattan yerleşik hayata geçiş dönemine kadar uzanmaktadır. Kent yaşamı, ticaret ve sanayiden bağımsız olmadığından, sürekli alışveriş sağlamak için ticaret, değişim amacıyla mal sağlamak için sanayi birer temel etken olmuştur (Ateş, 2017, s. 266).

Şehir, insanın, hayatını düzenlemek üzere meydana getirdiği en önemli, en büyük fiziki üründür ve insan hayatını yönelten, çevreleyen yapıdır. Şehri şehir yapan yalnız evler değil, bütün bu faaliyetlerin içinde barındığı yapılar, yapı grupları ve bunları birbirine bağlayan ulaşım, altyapı, sosyal donanım sistemleri ve bunları ayırtıran, işleten kuruluşların bir bütünüdür. Bu yapıya biçim veren tercihleri ise, insan ve toplumlar, inanç ve düşüncelerinden hareket ederek belirlerler. Bu tercihlerin kökenini, insanın kendisi ve çevresi hakkındaki yargı ve tasarımları oluşturur (Cansever, 1996, s. 125).

Kentler durağan bir süreçte varlıklarını sürdüremediklerinden toplum kökenli sosyal, kültürel, ekonomik ve politik bileşenler kente dinamik bir yapı sağlamaktadır. Dolayısıyla kentin bir parçası olan insan ile kent, bir bütündür. Bu bütünlük, kentin karakteristik özelliklerini ve ruhunu ortaya çıkarmaktadır. Başka bir deyişle, o yeri diğer yerlerden ayıran ve benzersiz kılan, insanların özellikle bu yeri tercih etmiş olmasıdır. Kent kimliğinin oluşumunda, o kentin özgün olmasını sağlayan kriterler; doğal ve yapay çevre özellikleriyle kentin fiziksel yapısına ait çevresel kimliklerden ve tarihi süreçte toplumların yaşam tarzları ile bir bütünlük gösteren kentlerin kültür birikimi olan toplumsal kimlik bileşenlerinden oluşmaktadır (Yavaş, 2012, s. 25-30).

2.4. YEREL KALKINMA BAKIMINDAN KÜLTÜR VARLIKLARI VE KÜLTÜREL DEĞERLER

Sahip olunan kültürel değerler söz konusu bölgenin kalkınması için başat unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir kentin kalkınabilmesi için o kent, mevcut değerlerini koruyarak planlı ve işlevsel bir tarihi koruma politikası izlemesi gerekir. Ancak bu sayede yerel bir kalkınma gerçekleşecektir.

Yerel kalkınma, sürdürülebilir ekonomik büyümede yerel otoritelerin, özel sektörün, kar amacı gütmeyen kuruluşlar ve yerel halkın birlikte çalışmasını ifade

etmektedir. Aynı zamanda bu kavram bölgesel adaletsizlikleri minimum seviye düşürmek ve planlı bir kalkınma süreci gerçekleştirmek için aktif bir rol üstlenmektedir (Demircan, 2014, s. 12).

Aynı hedef ve amaçları içeren sürdürülebilir gelişmenin temel hedefleri, fiziki çevrenin tahribatın önlenmesi, gelecek nesillerin yaşam koşullarının da garanti altına alınması, sosyal ve ekonomik eşitliğin sağlanmasıdır. Toplumsal gelişim süreci, ekolojik gelişme, ekonomik gelişme ve sürdürülebilir gelişme olmak üzere bu üç önemli gelişme süreci birbirlerini dengede tutma sürecidir. Yani bir sürdürülebilir gelişme stratejisinin yürütülebilmesi, her üç gelişme sürecinde yer alan birincil çıkar grupları arasında uzlaşma sağlanmasına bağlıdır (Cantimur, 2011, s. 12).

2.4.1. Büyüme ve Ekonomik Kalkınma

Yerel kalkınma olgusu gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyüme ve kalkınma sürecinde stratejik bir önem arz etmektedir. Özellikle de Türkiye gibi ülkeler açısından bölgeler arası dengesizliklerin giderilmesinde sıklıkla başvurulan iktisadi büyüme argümanlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Demircan, 2014, s. 104).

Bir ülkede ekonomik kalkınma süreci; üretim ve gelir artışlarının yanı sıra ekonomik, sosyal, kültürel ve politik alanlarda değişkenlik gösterebilmektedir. Bununla beraber maddi refahın artırılması, yoksulluğun ortadan kaldırılması gibi süreçler de meydana gelmektedir. Bu bağlamda, küreselleşen dünyada kentler, büyüme ve kalkınma için diğer kentlerle rekabet içindeyken, marka kent olgusu gündeme gelmektedir. Bir kentin marka kent olması için ise o kente ait kültürel, sosyal, tarihi ve coğrafi bölgeye ait değerlerin de ön plana çıkarılması gerekmektedir (Madran & Özgönül, 2005, s. 17).

İlk defa 1972’de çevreyi dışlamayan kalkınma stratejisi olarak Stockholm Çevre Konferansı’nda yerel kaynaklardan eşit şekilde yararlanmayı öngören bir kalkınmadan bahsedilmiştir. Buradaki amaç, kaynakların ve çevrenin toplumsal gelişimi ve sağlıklı yönetimi ile birlikte bir büyümenin sağlanmasıdır. Bu kalkınma kavramını ekonomik bir gelişme olarak anlatan Alman çevrecisi Bernhard Glaeser’e göre kalkınmayı üç öğeye ayırmaktadır: Birincisi, özellikle kırsal nüfusun en yoksul kesimlerinin temel gereksinimleri karşılanmaktadır. Bu gereksinimlerin ortaya çıkmasında halkın katılımı önceliklidir. İkincisi, yerel düzeyde sahip olunan insan ve doğa kaynaklara bağlı özgüvendir. Üçüncüsü ise, çevre etmenlerle uyumlu olması gereken kalkınma politikasıdır.

Bu bağlamda ekonomik kalkınmanın temelini oluşturan doğa ve çevre korunmalıdır (Keleş & Hamamcı, 2005, s. 168).

Bir ülkede kalkınmanın sağlanabilmesi, ekolojik, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirliğin sağlanması koşuluna bağlıdır. Bu bağlamda, kuşaklararası kaynak kullanım etkinliğine sahip sürdürülebilir kalkınma olgusu; doğal sermayeyi tüketmeyen, gelecek kuşakların da gereksinimlerine sahip çıkan, ekonomi ile eko-sistem arasındaki dengeyi koruyan, ekolojik açıdan sürdürülebilir nitelikte olan bir ekonomik kalkınmadır (Kaypak, 2011, s. 24). Böylece ekonomik değer, sadece parasal ve ölçülebilir bir değer olarak değil de, yapının kültür varlığı veya koruma eylemine konu olan değer olarak düşünülecektir. Böylece de doğal ve kültürel zenginliklerin korunması ve doğal kaynaklardan elde edilen faydaların arttırılması ile ekonomik kalkınma hız kazanacaktır. Bu değişme çabalarına, üretimin, milli gelirin arttırılması, sosyal ve ekonomik yapının değiştirilmesi, halkın değer yargılarının gelişmesi gibi değişimler de eklenebilmektedir (Madran & Özgönül, 2005, s. 18).

Kentsel alanların kimliğini oluşturan, karakterini etkileyen hızlı değişimlerin yönetilmesi, ayrıca kültürel sürekliliği ve tarihi çevrelerin fiziksel dokusunu koruyarak çağdaş yaşamın gereksinimlerinin bütünleştirilmesi, çağdaş koruma yaklaşımının temelini oluşturmaktadır. Bununla birlikte; tarihi kentsel alanlardaki yeniden imar süreci, kültürel mirasa konu olan kentsel koruma alanları üzerinde küresel ve yerel düzlemlerde sunulan mekânsal ve işlevsel gereksinimler açısından nicel ve nitel düzeyde değişim ve dönüşümlere neden olmaktadır. Hem kültür mirasının fiziksel bileşenlerinin ve kültürel değerlerin korunmasını sağlamak hem de kültür varlıklarını turizm sektörünün ihtiyaçları doğrultusunda yeniden değerlendirmek kentsel koruma disiplininin sorunlarından biridir. Bununla birlikte, kültür varlıklarının sürekli kullanımı ve yeniden işlevlendirilmesi, tarihi alanların da kentin diğer bölümlerinin yaşadığı devingen sürecin bir parçası olabilmesi için gerekmektedir (Cantimur, 2011, s. 1).

Büyüme genelde gelişmiş ülkeler için, kalkınma ise gelişmekte olan ülkeler için kullanılmaktadır. Ekonomik büyüme üretim hacminde bir artış olarak görülürken, kalkınma insanı da kapsayan daha geniş bir kavramı ifade etmektedir. Ekonomik kalkınmanın amacı; artan nüfusa daha fazla mal ve hizmet sağlayarak insanların yaşam standardını yükseltmektir. Fakat insanoğlunun yaşam standardının yükseltilmesi amacıyla yapılan bu sınırsız üretimde kaynakların hızlı ve plansız olarak tüketilmesi, gelecek

nesillerin gelişimi için gerekli olan yatırımların yapılmasına engel olabilmektedir (Tıraş, 2012, s. 59).

2.4.2. Sürdürülebilir Kalkınma

1970’li yıllardan itibaren sürdürülebilir kalkınma kavramı, ekonomi, toplum ve çevre arasındaki dengenin kurulmasında yeni bir anlatım olarak ifade edilmektedir. Bu kavram, çevre kalkınma ilişkilerinin değerlendirilmesinde temel bir yaklaşım olmakta ve özellikle gelişmiş ülkelerde sürdürülebilir kalkınmanın temeli ve yönteminin geliştirilmesi yönünde yoğun çalışmalar yapılmaktadır. 1983 yılında kurulan Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu, geleceğe yönelerek gelecek kuşakların çıkarlarını güvenceye alma görevini üstlenmiştir. Bu komisyon bu görevde sadece çevre sorunlarını değil, o çevrede gelecek için herkesin yaşadığı yerin durumunu iyileştirme çabası ile sürdürülebilir kalkınma görevini de üstlenmektedir. Bu bağlamda bir değişim süreci olan sürdürülebilir kalkınma, herkesin temel gereksinimlerini karşılamalı ve herkesin daha iyi bir yaşam beklentisini giderme fırsatını sağlamalıdır (Keleş & Hamamcı, 2005, s. 169-170). Ekonomide gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme olanaklarını ellerinden almadan kalkınmanın nasıl gerçekleştirilebileceği sorusu ile karşı karşıya kalındığında yapılması gereken; çevreyle uyumlu, dönüştürülebilir hammadde çıktılarının üretildiği, sosyal sorumluluk anlayışına sahip ekonomi politikaları ve işletmecilik anlayışları çerçevesinde, büyümeyi de sınırlandırarak yeni fikirler geliştirmektir. Bu bağlamda sürdürülebilir kalkınma, uzun dönemli ve devamlı bir süreç olduğundan bu koruma politikaları, kısa ve orta vadedeki sonuçları ve uzun dönemdeki olası etkileri göz önünde bulundurarak geliştirmekte ve uygulanmaktadır (Sencar, 2007, s. 76-81).

2.4.3. Kültürel ve Kentsel Koruma Kapsamında Verilen Eğitimler ve Destekler

1875 yılında Osmanlı döneminde İstanbul’da Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Müze Okulu kurulması planlanmıştır. Eski eserler hakkında eğitim verilmesi kararıyla restorasyon uygulamalarının daha sistemli ve bilimsel bir ortama alınması düşüncesiyle 1877 yılında bu okul açılmıştır. Uluslar arası düzeyde ilk kez 1904 yılında Madrid’de Uluslararası Mimarlar Birliği Toplantı’sında eserlerin korunması konusunda anaokulundan üniversite düzeyine kadar halkın eğitimi, meslek içi eğitim, uzmanlara yenileştirme eğitimi gibi konuların üzerinde durularak Koruma Eğitimi Programı gerçekleştirilmiştir. Günümüzde pek çok ülkede restorasyon ve konservasyon eğitimleri 4 yıllık lisans düzeylerinde verilmektedir. Türkiye’de de bu eğitimler taşınabilir ve taşınamaz kültür

varlıklarının korunması konularında meslek liseleri, meslek yüksek okulları, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine verilmektedir (Doğan, 2015, s. 94-95).

“*Kentler Çocuklarıdır*” kültürel miras eğitim programları, ÇEKÜL’ün 2003 yılından beri Anadolu’nun farklı kentlerinde 13 yaş çocuklarıyla yürütülmektedir. Kentler Çocuklarıdır Kültürel Miras Eğitim Programı’nın bir diğer çalışması *Sinan’a Saygı Projesi* kapsamında yürütülmüştür. Burada İstanbul’un geçmişi ile bugününü barıştırma çabası ve bu büyük ustanın bu kente bıraktığı mimari yapıtları ve öykülerini genç kuşaklara öğretme amacı taşımaktadır. *Yapıların Diliyle İstanbul* eğitiminde ise, İstanbul’un arkeolojik geçmişi, mimarları, üslupları ortaöğretim öğrencilerine aktarılmıştır ¹

Bunlara ek olarak, belediyelerin kentsel ve kültürel mirası koruma , tanıtma, kültür ve turizm alanında çalışan uzmanları, görevli birimleri, personeli, KUDEB çalışanları, üyeleri (mimarlar, inşaat mühendisleri, teknikerler...), yerel yönetimlerin kentsel tasarım, planlama, koruma ve strateji oluşturma üzerine çalışan uzmanları ile özellikle küçük ölçekli belediyelerin birim yöneticileri ve teknik uzmanlarına yönelik eğitimler de verilmektedir. Bu eğitimler “kültürel ve kentsel koruma eğitimleri” ve TKB kapsamında verilmektedir ²

2.4.3.1. Müzeler

Müzeler, toplumların kültürel değerlerinin korunması için hem günümüze hem de geleceğe ışık tutarak toplum yararına hizmet veren kurumlardır. Ayrıca müzelerin topluma bazı temel sorumlulukları vardır. Bunlar; toplama, koruma, belgeleme, araştırma, eğitim ve sergilemedir. Bu sorumluluklar müzelerin işlevlerini biçimlendirerek sürekli gelişip çağdaş müzeleri meydana getirmişlerdir (Irmak, 2013, s. 5).

Müzeler, kültürel kimliklerin korunmasında yardımcı olmak için aktif rol üstlenmektedirler. Dağılmış toplumları bir araya getirmek ve eğitimde yeni bilgilerle kütüphanelerle iş birliği yapmada da önemli bir rol üstlenmektedir. Yeni toplum yapısında insanların hayatında eğitim ve eğlence amaçlı yer alarak toplumun gelişimine hizmet etmesi, ancak bilgiyi kullanması ile mümkündür (Uralman, 2006, s. 30-31).

¹<http://cekulvakfi.org.tr>, (Erişim Tarihi:10.10.2017)

²<http://www.tarihikentlerbirligi.org>, (Erişim Tarihi:10.10.2017)

Kültür bir toplumun sahip olduğu maddi ve manevi değerler bütünüdür. Yayıldığı geniş coğrafya, Türk milletinin sahibiyet duygusu ve kurduğu güçlü devler sayesinde Türk Kültürü, yüzyıllar boyu zenginleşerek varlığını sürdürmüş ve dünyanın en zengin ve köklü kültürlerinden birisi olma özelliğine sahiptir. Müzeler, doğal, tarih ve kültür bakımından değer taşıyan varlıkların korunup gelecek nesillere bilgi aktarılması için bu varlıkların topluma sergilendiğı kurumlardır. Bu bağlamda müzelerdeki eserlerin büyük bir bölümü o ülkenin kültür ve sanatıyla ilgilidir (Karpuz, 2000, s. 45).

Aynı zamanda müzeler toplumların sosyal, ekonomik, kültürel ve bilimsel geçmişleri hakkında bilgi edinebildiğimiz, taşınabilir eserlerin sergilendiğı, geçmişe ait bir bilginin üzerinde araştırmalar yapıldığı, kar amacı gütmeyen bu faaliyetleri sürekli hale getiren ve topluma düzenli programlar sergileyen kurumlar ve kaynaklar olarak hayati bir rol üstlenmektedir (Aksakal, 2015, s. 17).

BÖLÜM III

3. KÜLTÜREL MİRAS

Bu bölümde kültürel miras başlığı altında kültür varlıkları, kültürel varlıkların korunması ve bu varlıkların gelecek nesillere doğru bir şekilde aktarılabilmesi için yapılması gereken koruma çalışmalarına değinilecektir. Koruma çalışmalarının restorasyon, restitüsyon ve rölöve gibi türlerine yer verilerek bu kavramlar açıklanacaktır. Son olarak ise Türkiye’de yer alan bazı tarihi kentler ile dünya mirası olan kentlerden bahsedilecektir.

Kültür, bir şeyi öğrenme davranışı olmakla birlikte (Tezcan, 1997, s. 16) kültürü oluşturan bilgiler, oluşum bilgisidir. Bu bilgi, insana biçim kazandıran, insanı yetiştiren, sindirilmiş, nasıl ve nereden kazanıldığı belli olmayan bilgidir. İnsanın hazır bir elbise olmadan doğal bir elbise gibi kendisine tasarladığı bir bilgidir (Akarsu, 1994, s. 165). Yani kültür, kalıplaşmış ve değiştirilmesi mümkün olmayan davranışlar ve alışkanlıklardır. Bu alışkanlıklar asimile olmadan geleceğe taşınabildiği ölçüde gelecek kuşaklara aktarılabilen kültürel bir miras olmaktadır.

İnsanlar tarafından üretilen ve öğrenilip aktarılan bir kültür, hem sosyal bir süreç hem de bu süreci etkileyen önemli bir unsurdur. Öğrenilmiş bir bilgi ancak kuşaktan kuşağa aktarılacak devamlılık arz edeceğinden dilin ve yazının önemi de vardır. Kültür, tarihsel süreçte bilgi ve tecrübelerle değişime uğrar ve kuşaktan kuşağa aktarılır, fakat modernlik geleneksel olanın yerine geçerek yeni toplum, yeni kültür ve yeni yaşam tarzı olarak karşımıza çıkar. Bu yaklaşım, günümüzde kültürün değişime uğraması değil, yeni biçimlere dönüşmesi anlamına gelmektedir (Altun & Yaylı, 2017, s. 315).

Kültürel miras, toplumun var oluşunun tarihsel kökenlerini oluşturan kültürel gelenekler, ahlaki normlar, estetik anlayışlar gibi manevi değerlerdir. Bu manevi değerler ile toplumun ortak belleğini teşkil ederek kültürün değişmez yönünü oluşturur. Kültürel yapının tüm toplumlar üzerinde sürekli dönüşüm ve değişim süreci ile farklı sosyal ve kültürel kalıplar meydana getirmektedir. Böylece her toplumun sürekli bir dönüşüm sürecine girmesiyle milli bilinci ile toplumun ürettiği maddi ve manevi nimetlerin toplamı kendine ait kültürlerini oluşturur ve nihayet kültürel miras, milli kültür ile yön bulur (Rzayeva, 2011, s. 613).

Kültürel miras, bir toplumun üyelerine ortak geçmişlerini anlatarak, dayanışma ve birlik duygularını güçlendiren bir hazinedir. Bu miras, sadece sahip olduğu değerler nedeniyle korunmamalı, gelecek nesillere yeni girişimler sunarak hayata bakışımıza derinlikler kattığı, hatta bir birey olarak geçmişimizden öğrenecek çok şeylerin olduğu için korunmalıdır³

Küresel pazar etkileri kentlere homojen bazı işlevler yüklemiş olduğu için özgün yerel işlevlerin sürdürülmesi giderek güçleşmektedir. Bir yerde yer alan faaliyetler nitelik değiştiriyorsa, binalar işlevini kaybederek yıpranıyorsa, o yer orada yaşayanlara olumsuz anlamlar üreterek yaşam kalitesini düşürüyorsa o kent kimliksizleşmiştir. Bugün ülkemizde de gözlenebilen kültürel mirasın korunması çabalarının belli bir ivme kazanmış olması işte bu bilginin temel bazı yerel kodlarını bulma, koruma, yeni işlevlerle donatma ve yaşatma amacına yöneliktir (Tekeli, 2011, s. 85).

Betonlaşmaya maruz bırakılan kentlerin gelişim süreci, kapitalist bir durumun önemli bir aktörü konumunda olsa da zenginleşme ile meydana gelen büyük yapılaşma, aslında insanın kendi doğal yarattığı ortamını giderek yoksullaştırmaktadır. Bu durum sadece doğayı katlederek bu alanların doğallığını kaybetmesi anlamına gelmemekte, aynı zamanda insanın kendine özgü yaşam tarzından tamamen uzaklaştırmaktadır. Fakat kent, tarihi süreçte toplumun siyasi anlamda ortaya çıkışını da belirlemektedir. Böylece günümüzde var olan metropoller ise toplumun kendine özgü olmayan davranışsal kökenlerinin uzağında yer almayacaktır (Tunçer, 2014, s. 31-32).

Öte yandan siyasal taleplerin sosyal hareketlere dönüşerek siyasal içeriklerini yitirdikleri günümüzde, kentsel hareketlerin öne çıktıklarını görüyoruz. Bir yönüyle kültürel kimlik inşasının önem kazandığına işaret eden bu süreç, diğer yandan kentlileşen dünyanın yeni yerel bağlamının da kent mekânı olduğunu açığa çıkarmaktadır. Terminolojinin bu zorlanması, küresel ağlara bağlı metropol kentlerdeki kentlilerin “kentlilik bilincinin” yükselmesine karşın; kentin kültürel ortamının “çok kültürlülüğü” dayatması ve kentlilerin cemaatleşme eğilimi nedeniyle bir “kent kültürü” oluşturma çabasının anlamsızlaşmasında zirve noktaya ulaşmaktadır (Tunçer, Kaya, & Yılmaz, 2016, s. 338).

³<http://cekulvakfi.org.tr>, (Erişim Tarihi:10.02.2018)

3.1. KÜLTÜR VARLIKLARI

Kültürel varlık kavramı, 1976 yılında UNESCO tarafından anıt kavramı ile birlikte ortaya çıkarılarak kültürel değerlerle ilgili maddi varlıkları kapsayan bir kavram olarak ifade edilmiştir ve bu kavrama 1983 yılında 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nda yer verilmiştir. Kültür varlıklar, farklı medeniyetlerin sanat kültürünü, bilim ve teknik düzeyini, sosyal yaşama konu olan somut verilerini ve kamu yararı gözetken eşya ve yapıtlarını kapsamaktadır (Aktaş, 2015, s. 9). Buna ek olarak, kültürel devamlılığı sağlayan araçlardan biri olması nedeniyle bu varlıklar, eski ile yeni arasında bir köprüdür.

5226 sayılı kanunla değiştirilmiş Kültür ve Tabiat Varlıkları Kanunu'nun 1. maddesinde; *"Kültür varlıkları, tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklar"* olarak ifade edilmiştir (Aladağ, 2010, s. 9). Kültür ve tabiat varlıkları, bir kenti turizm açısından çekim merkezi haline getirerek kültürel mirasa sahip olması ve kültürel eğitim açısından önemli bir miras unsuru barındırması sebebiyle koruma altına alınmalıdır (Aktaş, 2015, s. 17). Bu varlıklar, geçmişten günümüze toplumların hem yaşam tarzlarını hem de sosyal, ekonomik, kültürel, teknik ve bilimsel yapılarını ortaya çıkarmakta ve toplumsal bilincin oluşmasına katkı sağlamaktadır.

Türkiye'de günümüzde kentsel yaşamın yeniden ürettiği kültür, genel olarak ve alt kültürler olarak eleştirilmekte ve sorgulanmaktadır. Topluma yeni kültür kalıplarının girmesi ve bunların eleştiri konusu olması 19. yüzyıldan beri Türkiye'nin gündemindedir. Türkiye'nin kapitalist dünya ile eklemlenmeye başlaması ve Osmanlı İmparatorluğu'nun varlığının sürdürülmesi için yapılan reformlar, Batılılaşmayı ve Batı kültürünün Osmanlı toplumuna girmesini başlatmıştır. Bu tarihten sonra Osmanlı toplumunda bir Batı ve Doğu kültürü ikilemi ortaya çıkmıştır. Bu ikilem Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı sonrasında çok hızlanan kırdan kente göç olgusunun çıkardığı köy ve kent kültürü arasındaki bir ikilem ile karıştırılmamalıdır. Yarışan Batı ve Doğu kültürlerinin her ikisi de kent kültürüdür. Çatışma Doğudaki bir sanayi öncesi kent kültürü ile Batıdaki sanayi kentinin kültürü arasındadır. Bu özelliği ile sadece bir Doğu-Batı kültürleri yarışması değil, aynı zamanda bir sanayi öncesi kentin kültürü ile sanayi sonrası kentin kültürünün karşı karşıya gelmesi söz konusudur (Tekeli, 2011, s. 164).

Tarihin kanıtladığına göre, eski Türkmen kültürünün özellikleri nakış sanatında açık bir şekilde ifade edilmiştir. Bu sanatta halkın dini ve sanatsal düşüncesi, şekiller vasıtası ile düşünmenin özelliği bir bütün olarak toparlanmıştır. Dekoratif şekil sanatının en önemli unsuru olan nakışları meydana getirmekte atalarımız yaptığı katkı sonsuzdur (Kurayeva, 2000, s. 52).

Çok asırlı bir tarihe sahip Azerbaycan kültürü de, Türk manevi-kültür dünyasının ayrılmaz bir parçası olarak kültürel değerlerle zenginleşmiştir. Tarihten gelen tarihi, kahramanlık, lirik destanlarımız (Ergenekon, Dede Korkut, Köroğlu, Aslı ve Kerem...), sayısız atasözlerimiz, zengin musiki ve nazım şekline sahip aşık-ozan sanatımız, bilgeliği, hazır cevaplılığı, adilliği ile bütün dünyada şöhret bulmuş eşsiz mizah ustamız Hoca Nasreddin (UNESCO 1996 Yılı'nı "Hoca Nasreddin" yılı ilan etmiştir), yüksek bedii, duygulu manaya sahip, klasik makamlarımız, halk oyunlarımız, tiyatro oyunlarımız (Kilimarası, Karagöz, Karavelli, Kaftar Koca vs.) ve nihayet Nevruz Bayramımız bu ortak değerlerin en güzel göstergelerindendir (Kurbanov, 2000, s. 59-60).

Bu açıklamalardan ve değerlendirmelerden sonra kültür varlıklarının taşınır kültür varlıkları ve taşınmaz kültür varlıkları olarak incelemek yerinde olacaktır (Erşen, 2015, s. 2).

3.1.1. Taşınır Kültür Varlıkları

Taşınır kültür varlıkları, mülkiyete konu olan ve bir yerden diğer bir yere taşınması mümkün olan, yer altındaki veya yer üstündeki kültürel varlıklardır (Aktaş, 2015, s. 18). Taşınır kültür varlıkları, müzelerde ya da özel koleksiyonlarda saklanabilmektedir. Bu varlıkların bakım ve onarımı ise alanın ilgili uzmanları tarafından yürütülmektedir. Fakat özel bir durum olduğunda taşınmaza ait duvar resmi, mozaik, heykel gibi değerli yapı bileşenleri, bulunduğu ortamda korunamayacağından bu varlıklar müzelere alınmaktadır. Bu bağlamda, bu yapı bileşenleri yıkılmasa bile, hava kirliliği ve vandallık gibi zararlı etkenlere karşı korunarak müze ortamına taşınarak denetimli bir ortamda muhafaza edilmektedir (Ahunbay, 2018, s. 22).

Çini, seramik ve camdan yapılmış kap ve süs eşyaları, sikkeler, heykeller, kitaplar, madalyalar, yazılı levhalar, kemik ve maden eşyalar ve benzeri gibi taşınır eşyalar taşınır kültür varlıklarına örnektir (Erşen, 2015, s. 2).

3.1.2. Taşınmaz Kültür Varlıkları

Taşınmaz kültür varlıkları, Korunması Gerekli Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tespit ve Tescil Hakkında Yönetmeliğin 3. maddesine göre (Aktaş, 2015, s. 18); *“tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili o eserleri meydana getiren toplumun kültürel, ekonomik, bilimsel ya da estetik özelliklerinin yer altında veya yer üstünde korunması gerekli taşınmaz varlıklardır”*.

Kaleler, surlar, medreseler, saraylar, köşkler, yalılar, evler, konaklar, köprüler, türbeler, tersaneler, namazgâhlar, camiler, mescitler, çeşmeler, imarethaneler, bedestenler, han, hamam, kervansaraylar, kışlalar, kiliseler, sinagoglar, külliyeler taşınmaz kültür varlıkları örnekleridir. Sonradan inşa edilen yapıların birbirlerine benzemesi ile oluşturulmuş yapıların ise tarihi bir anlam ifade eden, sosyal ve fiziksel çevre ile uyumlu kültürel varlıkları, insanları birbirine bağlayan ve kentlere kimlik kazandıran en önemli unsurlarıdır (Erşen, 2015, s. 2).

Taşınmaz kültür varlıkları anıtlar ve sitler olarak iki grupta toplanmaktadır:

3.1.2.1. Anıtlar

Tarihte önemli bir yere sahip tarihsel özelliği olan olayın veya ulusça sevilip sayılan bir kişinin gelecek nesillere aktarılması için sembol niteliğinde yapılan büyük yapı ve abidelerdir. Bu yapılar, mimari anıt olan agoralar, hamamlar, kiliseler, kümbetler, mescitler, türbeler, saraylar, medreseler, kaleler, surlar, köprüler gibi eserler ve hatıra anıt olan dikili taşlar, heykeller, mezarlar, kabartmalar, kitabeler gibi eserler bulunmaktadır. Fakat anıtlar hakkında sadece somut şekilde değil, aynı zamanda bayramlar, törenler gibi soyut mekânlarda da birer anıt niteliği taşımaktadır (Buharalı, 2016, s. 10-11).

Toplular, hatırlamak istedikleri olaylardan Dumlupınar Zaferi ile Dumlupınar Anıtı, Fatih'in Türbesi ile Fatih gibi imgesel planlar ile aralarında bağlar kurup anıtlar dikmişlerdir. Bugün belki bir anlam ifade etmese bile geçmiş dönemde o çağın simgesi olarak yaratıcı bir potansiyel ile maddi kültür ürünü o çağı hatırlatarak bir araç olarak da anıt statüsü kazanmaktadır (Şat, 2017, s. 50-51).

Doğal anıtlar, peri bacaları, kanyonlar, mağaralar, şelale, krater gölü, peyzajın vazgeçilmez öğeleri olarak yetişen asırlık çınarlar gibi ağaçlar da olabilmektedir. Tek yapıdan daha geniş sınırlara geliştirilen anıt kavramı, birçok anıt ve kentsel dokuyu

kapsayacak şekilde genişletildiğinde anıt kavramı yerine sit deyimi kullanılması daha uygun olmaktadır (Aktaş, 2015, s. 19).

3.1.2.2. Sitler

Sitler; tarihsel, sanatsal veya efsanevi gibi özel anlamlar taşıyan ya da jeolojik, botanik gibi bilimsel anlamlar ifade eden mekân parçaları olarak tanımlanmaktadır (Kan, 2009, s. 6).

Sitler sahip oldukları özelliklere göre dört gruba ayrılmaktadır. Bunlar kentsel sit; mimari, mahalli, tarihsel ve sanatsal özelliği bir arada bulunmaları sebebiyle bitki örtüleri, bahçeler, duvarlar gibi kültürel ve tabii çevre elemanlarının bir arada bulundukları alanlardır. Tarihi sit; önemli tarihi olayların yaşandığı o alanların korunması gerekli yerlerdir. Arkeolojik sit; eski bir medeniyetin kalıntılarının bulunduğu bilinen alanların korunması gerekli yerlerdir. Doğal sit; doğal güzelliklere sahip ender bulunan korunması gerekli alanları ve taşınmaz doğal varlıklarını belirtmektedir (Bajraktari, 2012, s. 7). Bu çeşitliliğe sahip olan sitler; ister doğal oluşumlu isterse de yapay oluşumlu olsun içerisinde birden fazla tarihi, kültürel değerleri bir arada barındıran alanlar arasında ön plana çıkmaktadır (Aktaş, 2015, s. 19-20).

3.2. KÜLTÜREL VARLIKLARIN KORUNMASI

Toprakların tümü açık hava müzesi niteliğinde olan ve hemen hemen her yerinde kültür varlığına rastlanan ülkemiz, bunun doğal sonucu olarak, eski eser kaçakçılığı konusunda en fazla zarar gören ülkelerden biri haline gelmiştir. Değişen yaşam şartları, hızlı kentleşme, nüfus artışı, doğal kaynakların giderek artan bir şekilde tahribi, endüstrileşme ve teknik gelişmeler, bilinçli veya bilinçsiz ellerin gerçekleştirdiği tahribat ile kültür varlıklarımızın yağmalanması, geçmişten günümüze kalan kültürel değerlerin korunmasını zorunlu kılmaktadır (Pasinli, 2003, s. 10). Koruma uygulaması bir süreci ifade ettiğinden bu süreçte ilk olarak neyin korunması gerektiği bilinmelidir (Erşen, 2015, s. 8).

Kent ve kent kalıntıları geçmişten günümüze kadar gelen farklı uygarlıkların bir ürünüdür. Bu nedenle de kültür varlıklarının yoğun olarak bulunduğu alanların ve bu varlıkların yaşadıkları dönemlerin özellikleri tespit edilmelidir. Daha sonra ise bu alanlara koruma çalışmaları yapılmalıdır. Sahip olunan maddi ve manevi değerlerin gelecek kuşaklara aktarılması bu değerlerin aslının bozulmadan gelecek kuşaklara aktarılmasına

bağlıdır. Bu aktarım süreci ise koruma kavramını ifade etmektedir. Bu yüzden burada öncelikle koruma kavramına değinmek doğru olacaktır.

3.2.1. Koruma Kavramı

Koruma kavramı bir alanın sahip olduğu özellikler ve değerlerine dokunmadan geleceğe aktarılmasıdır. Bu kavram 18. yüzyılda aydınlanma döneminde modernitenin etkisiyle gelişmiştir (Harvey, 1997, s. 29).

Koruma, onarım ve restorasyon kavramlarıyla aynı anlamlara sahip olmakla birlikte korumanın temel amacı kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılmasını sağlamaktır. Böylece koruma eylemi, tarihi çevrenin de korunarak hem mekânların, hem de toplumun kimliğinin sürdürülebilmesi açısından önemlidir (Aktaş, 2015, s. 6).

Koruma hangi amaçla yapılırsa yapılsın temel hedef tarihi bir yapının sürekli bakımını sağlayarak aslını yaşatmaktır. Restorasyon yapılacak alanlar, kimi zaman tamamen yıkılıp tekrar yapılmasıyla bu alanlar kısa zamanda tanınmaz hale gelebilmektedir. Korumada esas olan, tarihi yapıların kopyalarından ziyade asıllarının günümüze ve gelecek kuşaklara kadar yaşatılmasıdır (Aladağ, 2010, s. 34).

Koruma, toplumun gelişmesine yardımcı olan ve kamu yararına yapılan bir eylemdir. Kültürel değerler çağdaş yaşamla bütünleşerek yaşamın gereksinimlerini karşıladığında bir anlam ifade eder. Ayrıca korunacak değerlerin özelliklerinin belirlenmesi ve sürekliliğin sağlanması gerekmektedir (Kan, 2009, s. 10-11).

3.2.2. Koruma Çalışmaları

Hangi alana hangi koruma çalışmasının yapılacağı kültürel varlıkların niteliklerine ve de bazı değişkenlere göre belirlenmektedir. Bu değişkenler korunması gerekli değerlerin çeşitliliği, değişen koruma durumu ve yöntemleridir (Bajraktari, 2012, s. 4).

Bu yöntemler doğrultusunda ülkemizde bulunan birçok tarihi ve kültürel alana koruma çalışması uygulanmıştır. Örneğin; 1998 yılında kültürel dokunun geleceğe aktarılması amacıyla Kemaliye, Midyat, Kastamonu, Akseki, Birgi ve Mudanya'da 7 Bölge 7 Kent projesi başlatılarak Kendini Koruyan Kentler adı altında çok sayıda geleneksel yapı korumaya alınmıştır. Bu hareket Tarihi Kentler Birliği'nin kurulup gelişmesine öncülük etmiştir. Kendini koruyan kent uygulamaları hayata geçirilmiştir Bu

kentlerden bazıları; Amasya, Nevşehir, Ankara, Antalya, Bursa, Çanakkale, Diyarbakır, Edirne, İzmir, Kastamonu, Kayseri, Karabük, Karaman, Kars, Tokat, Gaziantep'tir⁴

Tarihi ve kültürel varlıkların korunmasında restorasyon, restitüsyon ve rölöve çalışmaları uygulanmaktadır.

3.2.2.1. Restorasyon

Restorasyon, kazılar sonucu ortaya çıkarılarak günümüze kadar özgünlüğünü koruyan antik yapıların geleceğe taşınması amacıyla yapılan onarım çalışmalarıdır. İlk işlevini yitirmiş olsalar da bu yapıların kültürel mirasın geleceğe aktarılması bakımından onarılmaları da restorasyon kapsamına girmektedir. Yıkılan kısımların biçimsel bütünlüğü bozulmadan ayakta tutulabildiği oranda onarılıp korunması, restorasyon çalışmalarının başarıya ulaşması demektir (Erim, 2007, s. 1-3).

Onarma, yeniden canlandırma ve onarıp ilk duruma getirme anlamlarına gelir. Restorasyon kavramı aynı zamanda tarihi değeri olan önemli bir olaya tanıklık etmiş eserin aslına uygun olarak mümkün olduğunca az müdahale ile korunup onarılmasıdır. Restorasyon sadece mimari açıdan değil; milli, manevi ve ahlaki fikirleri, devletin, milletin, örf ve adetlerin nitelikleri açısından da düşünülmektedir. Bu bağlamda restorasyon, aslına uygun malzemeler ve özelliklerine göre koruyarak mevcut değerlerin ve bu değerler sonucu oluşan sanat eserleri ile ilgili bilgi ve belgelerin korunmasıdır (Kan, 2009, s. 31-32).

Kültür varlıklarının korunmasındaki temel yaklaşım, restorasyon uygulamalarından önce yapılan araştırmalar sonucu binanın ayrıntılı olarak tanınmasınınve ön araştırmalar sonucunda hasar nedenlerini ortadan kaldırarak sürekli bakımları sağlanmasıdır. Bu bağlamda restorasyon, yapının mevcut durumu belgelendikten sonra sorunların saptanarak araştırılması ve onarıma yönelik müdahalelerin belirlenmesi ile yeniden kullanımın gerektirdiği müdahalelerin rapor ve ölçekli çizimlerle aktarılmasıdır (Böge, 2013, s. 21).

3.2.2.2. Restitsyon

Bu kavram sonradan değişikliğe uğramış, kısmen yıkılmış veya yok olmuş yapıların ilk durumlarına ait izlerinden fotoğraf, çizim gibi belgelerinden faydalanılarak

⁴<http://cekulvakfi.org.tr>, (Erişim Tarihi:10.02.2018)

plan, kesit, görünüş ve belli bir açıyla üç boyutlu çizimlerle veya maketlerle anlatılmasıdır (Yıldız N. , 2017).

Restitüsyon, taşınmaz kültür varlığının ilk yapıldığı dönemdeki durumunu öğrenmek için gerçekleştirilen tarihi bir araştırma aşaması ve karşılaştırmalı çalışma aşaması kapsamındaki tekniklerle kullanılan yazılı, çizili ve görsel belgelerdir. Tarihi araştırma aşamasında yapı ve üretildiği çevre hakkında bilgiler yer almaktadır. Bu bilgiler çevrenin genel tarihçesi, yapının eski fotoğrafları, yapının oluşumunu sağlayan ekonomik, sosyal, kültürel ve tarihi etkenlerle özgün kullanıma ilişkin resim, tapu kaydı gibi bilgiler yer almaktadır. Karşılaştırmalı çalışma aşamasında ise, yapının sorunlarına çözüm üretebilmek için aynı dönemde ve farklı dönemde yerleşmeler benzer yapılar karşılaştırılarak çizelge halinde sunulmaktadır (Kan, 2009, s. 34-35).

3.2.2.3. Rölöve

Rölöve Fransızca bir kelimedir. Türkçe karşılığı yeniden ayağa kaldırma anlamına gelmektedir. Mimarlık mesleğindeki anlamı ise yapının plan, kesit, görünüş ve detaylar olarak çizimidir. Yapının ölçüldüğü zamanki durumunu yansıtan rölöve kavramı yapının mevcut durumunu saptama çizimidir ve bu çalışmalar sonucu elde edilen ürün ise bir rölöve çalışmasıdır (Pakben, 2013, s. 30).

Rölöve, bir yapının, bir kent dokusunun veya arkeolojik bir kalıntının yakından incelenerek belgelenmesi, mimarlık tarihi açısından değerlendirilmesi ve restorasyon projelerinin hazır hale gelebilmesi için yapının iç ve dış mimarisine, özgün dekorasyonuna ve yapı malzemelerine ait genel durumunun yazılı, görsel ve çizimsel belgelerle anlatımıdır (Böge, 2013, s. 20).

Tarihi yapının dokusu, tarih kitaplarından, arşiv belgelerden, özel monografilerden ve gözlemlerden faydalanılarak toplanılan bilgiler ile daha iyi anlaşılmaktadır. Banın daha önceki rölöveleri, eski fotoğrafları, haritalar, şehir planları, gezginlerin notlarındaki bilgiler ile bazı karışık durumlar çözümlenerek veriler derlenir ve derlenen bilgilerle binalar yıkılmadan daha az müdahale ile korunmuş olur (Yıldız N. , 2017).

3.3. DÜNYA MİRASI KENTLERİ

Tarihi kentler; tarihi, mimari, arkeolojik ve anıtsal değerlerin bir bütünü olarak tarihi dokuların olduğu kent yerleşmeleridir. Geçmiş uygarlıkların sosyal, kültürel ve ekonomik yapısını, yaşam biçimini ve estetik kaygılarını yansıtan bu kentler yeni kuşaklar

tarafından aynen veya farklı olarak değiştirilerek yeni dokular olarak kullanılmıştır (Yavaş, 2012, s. 34).

Tarih alanlar aynı zamanda kentlerin kimliğini belirlemede çok önemli bir unsurdur. Bu unsur sadece sanat ve mimari alanında değil, geçmişteki yaşam tarzları hakkında da bilgiler vermektedir. Bu tarihsel alanlar aracılığıyla ulusal bir bilinç oluşturulmuş ve de toplumun kültürünün devamlılığı sağlanmıştır (Senan, 2016, s. 45).

Tarihi kentleri oluşturan yapıtlar, estetik değer taşırlar ve kendilerine özgü biçimsel zenginlikleri, özenle yapılmış işçilikleri, simgesel değer taşıyan anıtsal yapıları ile diğer kentlerden farklılıkları nedeniyle ayrılırlar. Tarihi kent içinde yer alan binaların mimari değerleri ve tasarımları o yörenin mimari kimliğini oluşturur. Böylece bu durum toplum tarafından kullanılan yapıların toplum yaşamı için büyük bir öneme sahip olduğunu gösterir. Geleneklerin ve yaşam koşullarının hızla değiştiği bir dünyada bu tarihi kentler, geçmişin izlerini barındıran bir çevreye sahip olduğunu gösteren açık hava müzelerini andırmaktadır (Kan, 2009, s. 13-14). Fakat tarihi kentler zaman içinde şehirleşme, fiziksel ve ekonomik eskime, fonksiyonel eskime, terk edilme, ulaşım ve altyapı sorunları, sosyal kitle ve ekonomik nedenlerden dolayı kültürel anlamda birçok değişikliğe uğramıştır. Dolayısıyla da kent çevrelerinde bozulmalar meydana gelmiştir (Değirmenci, 2009, s. 26).

Kültürel yapı, bir yerin kurulmasından itibaren günümüze kadar ulaşabilen sosyal, kültürel ve ekonomik yapıya ek olarak doğal koşullar sonucunda meydana gelir. Mekânsal öğeler ve gelenekler ise kentsel kimliğin parçalarını oluşturarak tarihi kentlere kimlik kazandırmaktadır (Taşcıoğlu, 2013, s. 9). Toplumda yer alan bireyler, tarihi kentlerin oluşumuna destek olmuşlar ve yaşam süreleri boyunca bu değerlere anlam yüklemişlerdir. Çünkü tarihi kentler, sadece kente değil aynı zamanda bu kentte yaşayan vatandaşların da hayatının her alanında yer almakta ve şehrin imajına katkı sağlamaktadır (Tiesdell, Oc, & Heat, 1996).

Bir tarihi kent ya da kültürel, turistik vb. gibi farklı değerlere sahip bir kent, bütün kentlerde bulunan temel özellikleri içinde barındırarak o kenti bir yaşam alanı haline getirmiştir. Aynı zamanda bu kentler kendine has bir takım özellikleri de içinde barındırarak diğer kentlerden ayırt edilebilen bir konumda yer almıştır (Feilden, 1982).

Yapılan koruma çalışmaları sayesinde geçmişten günümüze aktarılan tarihi kentlerin ve tarihi değerlerin günümüze adaptasyonu için kentsel tasarım olarak

adlandırılan bir takım uygulamalar yapılmıştır. Bu değerler ve yapılar aslına zarar verilmeden teknoloji kullanılarak restore edilmiştir. Sonuç olarak ise ortaya geçmişle geleceğin bütünleştiği, mevcut değerlerin günümüze uyarlandığı değerli yapılar ortaya çıkmıştır (Butina, 1991, s. 23).

Türkiye ili geçmişten günümüze farklı medeniyetlere ev sahipliği yaptığı için tarihsel kent birikimi bakımından zengin bir kenttir ve bu tarihi değerler, uygulanmış koruma çalışmaları ile günümüze kadar varlığını sürdürebilmiştir. Bu kentlere örnek olarak Nevşehir, İzmir, Kayseri, Edirne, Safranbolu, Mardin, Çanakkale gibi daha birçok tarihi kentlere örnek verilebilmektedir.

2017 yılı UNESCO Dünya Miras Listesi'ndeki kayıtlara göre; 832'si kültürel varlık, 206'sı doğal varlık, 35'i ise hem kültürel hem de doğal varlık olarak toplam 1073 kültürel ve doğal varlık bulunmaktadır. Her yıl gerçekleşen Dünya Miras Komitesi toplantıları ile bu sayı artmaktadır. Ülkemizin, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğu altında yürüttüğü çalışmalar neticesinde bugüne kadar UNESCO Dünya Miras Listesi'ne 17 adet varlığımızın alınması sağlanmıştır. Bu varlıklardan; *İstanbul (1985)*, *Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası- Sivas (1985)*, *Hattuşa-Hitit başkenti-Çorum (1986)*, *Nemrut Dağı (1987)*, *Xanthos-Letoon (Antalya - Muğla) [1988]*, *Safranbolu Şehri (Karabük) [1994]*, *Troya Antik Kenti (Çanakkale) [1998]*, *Edirne Selimiye Camii ve Külliyesi (Edirne) [2011]*, *Çatalhöyük Neolitik Kenti (Konya) [2012]*, *Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı (İzmir) [2014]*, *Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğunun Doğuşu (Bursa) [2014]*, *Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri [2015]*, *Efes (İzmir) [2015]*, *Ani Arkeolojik Alanı (Kars) [2016]*, *Afrodisias (Aydın) [2017]* kültürel olarak, *Göreme Milli Parkı ve Kapadokya (Nevşehir) [1985]*, *Pamukkale-Hierapolis (Denizli) [1988]* hem kültürel hem doğal miras olarak listeye alınmıştır⁵

Bu kentlerin bir tarihi anlama ve temele sahip olmaları turizm için çekici kılan en önemli özelliklerdir. Diğer özellikleri ise belirgin mimarileri, sokakları, semtleri ve kültürel aktiviteleri verilebilir (Uğur, 2012, s. 26-32).

Bahreyn'de yapılan UNESCO 42. Dünya Miras Komitesi Toplantısı'nda UNESCO Dünya Mirası Listesine alındığı duyurulan, tarih öncesi döneme ait bir arkeolojik alan olan

⁵www.kvmgm.gov.tr, (Erişim Tarihi: 01.02.2018)

Şanlıurfa ilindeki Göbeklitepe, dünya tarihinde yaklaşık 12 bin yaşında bir kültür mirasına tanıklık etmektedir. Arkeolojik çalışmalara 1995 yılında başlanan Göbeklitepe’deki, ilk dönem Neolitik toplulukları için önemli bir toplanma merkezi olduğu düşünüldüğü yapılarda 20 merkezin tespit edilip altısı gün yüzüne çıkarılmıştır. Yapılan bu kazılar sonucunda insanın avcı toplayıcı olarak yaşamını sürdürdüğü bir dönemde ileri düzeyde mimarlık gerektiren tapınaklar inşa edilmiş olması, arkeoloji tarihinin en önemli keşiflerinden biri olmasını sağlamıştır. Hem Anadolu’nun hem de dünyanın en eski tapınağı olan ve pek çok medeniyete ev sahipliği yapan bu kentte kaya mezarları da bulunmaktadır. EdessaNekropolü olarak bilinen bu alanda, bugüne kadar 75 kaya mezarı ortaya çıkarılmıştır. 389 gecekonduyun yıkılmasıyla ortaya çıkarılan Roma dönemine ait bu kaya mezarları, fresk ve taban mozaiklerinin konservasyonu ile yapıp turizme açılmıştır Göbeklitepe, 2018 yılı Temmuz ayında Türkiye’den listeye giren miras alanlarının 18.si olmuş ve UNESCO Dünya Mirası Listesi’nde yerini alarak 2019 yılı Göbeklitepe Yılı ilan edilmiştir. ⁶

Dünyanın neresinde olursa olsun bu tür eserlerin korunup sonraki kuşaklara aktarılması tüm insanlığın ortak bir sorumluluğudur. Bu sorumluluk düşüncesiyle de bu güzelliklerin korunması hususunda devletin ve sivil toplum örgütlerinin yoğun çalışmaları vardır. Tüm dünyada korunması gereken eserlerin tespitinde ve alınacak tedbirler konusundaki önemli atılımlar UNESCO tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu önemli adımların başında da “Dünya Kültür Varlıkları Listesi”nin oluşturulması gelmektedir (Şenol, 2016, s. 284).

3.3.1. Nevşehir

Ürgüp’ün merkezinde yer alan ve diğer adı Esbelli Kayası olan Kayakapı Mahallesi, şehrin ilk yerleşim bölgelerindendir. Bu alan 1985 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi’ne dâhil edilmiştir ve de kaya oyma ve yığma taş teknikleriyle yapılmıştır. Ayrıca bu alan 421 adet geleneksel yapı ile Göreme Milli Parkı ve Kapadokya Kayalık Alanları’nın sınırları içinde yer almaktadır. Bunlara ek olarak Kayakapı Kültürel ve Doğal Çeve Koruma ve Canlandırma Projesi kapsamında bu alan kentsel sit alanı olarak ilan edilmiş ve özel mülk olarak kamulaştırılıp belediye tarafından yatırımcıya 49 yıllığına

⁶www.tarihiKentlerBirliGi.org, (Erişim Tarihi:01.04.2019)

kiralanmıştır. Bu projenin ortakları ise Ürgüp Belediyesi ve Eski Kapadokya A.Ş. olmuştur (Yıldırım, 2005, s. 28-29).



Şekil 1: Nevşehir-Ürgüp

Dünya Miras listesinde yer alan Kapadokya bölgesi hem kültürel hem de doğal bir miras olarak ülkemizin en önemli turizm merkezlerinden biridir. Kapadokya bölgesi, basta Nevşehir olmak üzere Kırşehir, Niğde, Aksaray ve Kayseri ilerine kadar yayılan bir bölgedir. Peribacaları, bu kentin coğrafi özelliklerinden kaynaklanmaktadır. İnsanlar da bu yapının içlerine evler ve kiliseler oluşturarak buraları fresklerle süslemişlerdir. Dolayısıyla, bu yapılar tarihi süreç içerisinde binlerce yıllık medeniyetlerin izlerini günümüze kadar taşımışlardır. Avanos, Ürgüp, Göreme, Akvadi, Üçhisar ve Ortahisar Kaleleri, El Nazar Kilisesi, Aynalı Kilise, Güvercinlik Vadisi, Derinkuyu, Kaymaklı, Özkonak Yeraltı Şehirleri, Ihlara Vadisi, Selime Köyü, Çavuşin, Güllüdere Vadisi gibi yerler bu kentin belli başlı tarihi yerlerindendir (Uğur, 2012, s. 47-48). Bu bölgelerin sahip olduğu zengin kültürel ve tarihi mekânlar nedeniyle bu alana maliyeti yüksek olan koruma çalışmaları yapılmıştır. Örneğin; Ahiler Kalkınma Ajansı 2011 teknik destek uzman raporuna göre, Nevşehir ilinde Göreme Açık Hava Müzesi Tokalı Kilisesinin restorasyonu ve konservasyonu projesinde toplam maliyet 13.500 TL tutar ile Tokalı Kilisesi restorasyonu gerçekleştirilmiştir.



Şekil 2: Göreme Açık Hava Müzesi Tokalı Kilisesinin Restorasyonu

3.3.2. İzmir

M.Ö. 6.yy'dan günümüze kadar farklı kültürlerin oluşumuna olanak sağlayan Bergama, Helenistik dönemde Kale surları içinde yer alan Athena Tapınağı, Zeus Sunağı, Demetler ve Hera Tapınakları gibi yapıların yanı sıra tanrıça adına yapılmış Asklepion Kutsal Alanı yer almaktadır (Baç, 2012, s. 12).

Antik dünyanın en ünlü üç Asklepion'undan birine ev sahipliği yapan kent, aynı zamanda eczacılığın kurucusu ve Roma İmparatorluğu'nun saray hekimliğini yapan Galenos kentidir. Roma Dönemi'nde kültürel ve bilimsel hayatın öncüsü olan kent, 160 bine ulaşan nüfusu ile antik dünyanın sayılı metropollerinden biri haline gelmiştir. Ayrıca Atatürk'ün isteğiyle başlatılan Bergama Kermesi, Cumhuriyetimizin en eski ve aralıksız süren festivali olmuştur⁷

İzmir'in tanıtımında tarihi çevrelerin korunmasında yerel yönetimler tarafından stratejik hedef olarak benimsenen yaklaşım, "Turizm Kenti İzmir" ve "Tarih Sanat ve Kültür Kenti İzmir" temaları olarak İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından kullanılmıştır. İzmir ilinde 17 belediyenin Tarihi Kentler Birliği'nin üyesi olması bu yaklaşımı güçlendirmektedir. İzmir'in Bergama kenti dışında Saat Kulesi, Asansör, Kadifekale, Agora, Kemeraltı gibi daha birçok tarihi unsurları kent kimliğini sembolize etmektedir (Aydoğan, 2017, s. 31).



Şekil 3: İzmir-Bergama

3.3.3. Kayseri

6000 yıllık geçmişiyle Dünya'nın en eski yerleşim ve medeniyet merkezlerinden biri olan Kayseri ili Kültepe höyüğünden elde edilen bilgiler Kayser tarihini M.Ö. 4000 yılına kadar götürmektedir. M.Ö. 1.yüzyıldan itibaren Roma egemenliği altında Kaiseria ismini alır. Bu dönemde nüfusunun 400 bin civarı olması, o dönemin şartlarına göreönemli

⁷www.bergama.bel.tr, (Erişim Tarihi: 01.05.2018)

bir metropolit merkez olması sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Zengin tarihi ve kültürel dokusuyla Kayseri ili, kalesi, surları, köprüleri, kümbetleri, medreseleri, camileri, çarşıları, çeşmeleri ve konutları ile mimari taş içliğinin en köklü merkezlerinden biridir (Sağsöz & Çağlıbulanık, 2015, s. 259-260).



Şekil 4: Kültepe Höyüğü



Şekil 5: Kültepe Höyüğünün Kazılarında Bulunan Eser

3.3.4. Edirne

Trakya bölgesinin stratejik ve Traklardan sayılan Odrysler'in "Odrysai" adlı yerleşim yerinde kurulmuştur. Bu dönemde Roma İmparatorluğunun en önemli merkezi haline gelen kent, "Hadrianus'un Kenti" anlamına gelen "Hadrianopolis/Adrianopolis" diye adlandırılmıştır. Bu kentte 16.yüzyılda inşa edilen yapıtlar içinde Selimiye Külliyesi (1575), Şeyh Çelebi Camii, Defterdar Camii (1579), birçok hamam ve medrese, Taşhan, Rüstem Paşa Kervansarayı, Alipaşa Çarşısı, Çelebi Mehmet Bedesteni sayılabilir. Bunun dışında Ulu (Eski) Camii, Muradiye Camii, Üç Şerefeli Camii, Kutsal Büyük Sinagog, Meriç Köprüsü, Sarayıçi-Adalet Kasrı ve Saray Kalıntıları, SvetiGeorgi Bulgar Kilisesi, Ekmekçizade Kervansarayı, Beyazıt Külliyesi, Eski Tren Garı (Güzel Sanatlar Fakültesi) gibi tarihi ve kültürel mekânlar örnek verilebilir. 18.yüzyıl sonrasında artarda yaşanan yangın, deprem, su baskını gibi bazı felaketler nedeniyle bu yapılar zarar görmüştür. Bu zarar sonucunda ise "Türk Baroğu" da denen bezemeler ve simülasyonlar yapılmıştır. 1940'lı yıllarda başlayan Edirne'nin planlama faaliyetleri, 2008 yılında yürürlüğe giren Koruma Amaçlı İmar Planı aşamasına gelinmiştir (Erşen, 2015, s. 147-149).



Şekil 6: Edirne-Selimiye Cami



Şekil 7: Meriç Köprüsü

3.3.5. Safranbolu

Osmanlı- Türk mimarisinin bozulmadan günümüze kadar korunduğu bir kenttir. Ayrıca bu kent sahip olduğu birçok tarihi ve kültürel değeri sayesinde 1994 yılında UNESCO tarafından Dünya Miras Listesine alınmıştır. Safranbolu, tarih öncesinden günümüze kadar özgünlüğünü bozmamış bir kenttir. Bu kentte Tokatlı Kanyonu, İncekaya Su Kemerli, Bulak Mencilis Mağarası, Cinci Hanı ve Hamamı gibi birçok doğal ve kültürel mekânlar, türbeler, kaya mezarları, tarihi çeşmeler, hamamlar, köprüler, kent müzeleri, tarihi Safranbolu evleri gibi tarihi kültürel değerlerin dışında kentte yirmi beşin üstünde tarihi camii de yer almaktadır (Uğur, 2012, s. 53-55).



Şekil 8: Safranbolu Evleri



Şekil 9: Cinci Han

3.3.6. Mardin

İnsanlık tarihi kadar eski olan bu kent, birçok medeniyete ve uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Bu kent taşlarıyla ön plana çıkan bir kenttir. Öyle ki Midyat Kaymakamlığı'nın öncülüğünde kurulan taş atölyeleri hala Midyat'ta varlığını korumaktadır. Midyat ilçesindeki katori taşından yapılmış önemli mimari yapılar bulunmaktadır ve bu yapıların en önemli özelliği kış aylarında sıcak, yaz aylarında soğuk

kalabilmesidir. Midyat taşından yapılan Konuk Evi, Kültür Evi Midyat Belediyesi bünyesinde tarihi ve kültürel zenginliğiyle turizme kazandırılmıştır (Demircan, 2014, s. 75-87). Ayrıca bu kentte birçok camii, kiliseler ve manastırlar da yer almaktadır. Dara Mezopotamya Harabeleri, Deyrulzafaran Manastırı, Mardin Ulu Camii, Kasimiye Medresesi, Zinciriye Medresesi, Kırklar Kilisesi, Latifiye Camii gibi daha birçok tarihi ve kültürel yapı örnek verilebilir.



şekil 10 : Mardin Taş Evleri

3.3.7.  anakkale

 anakkale şehri M. . 3000 yılından bu yana yerleşim yeri olarak kullanılmıştır. Eski  ağlarda Dardanel ve Hellespontos isimleriyle anılmıştır. Bu şehir birçok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Önceleri Lidya krallığında bulunan şehir daha sonra perslerin yaptığı akınlar ve Spartalılar ile yapılan anlaşma sonucu pers h kimiyetine girmiştir. Sonralarda ise Bizans ve roma topraklarına katılmıştır. Daha sonraları ise bu şehir Türklerin bölgeye yaptığı akınlar nedeniyle Türk h kimiyetine geçmiştir. Bu kent kültürel olarak büyük zenginliği olan bir şehirdir. Birçok medeniyete ev sahipliği yapması ve bulunduğu coğrafya dolayısıyla yaşayan sanatçıların olması ve bu sanatçıların eserlerinin bu şehirde yer alması bu şehri değerli ve farklı kılmaktadır.⁸



şekil 11 :  anakkale

⁸<http://www.canakkalekulturturizm.gov.tr>, (Erişim Tarihi:01.05.2019)

3.3.8. Antalya

Toros Dağlarının yamaçlarında kurulu ve tarihi Antik Çağ'a kadar uzanan İbradı; geleneksel düğmeli evleri, görkemli kadı konakları ve insan ölçeğindeki özgün dokusu ile Batı Akdeniz bölgesinde dikkat çeken tarihi kentlerden biridir. Ayrıca zengin doğal mirası, dağları, endemik çeşitliliği, yerel ürünleri ve Altın Beşik Mağarası gibi güzellikleriyle, doğa ve kültürün uyumla birleştiği bir coğrafyadadır. TKB'den alınan destek ile sokak sağlıklılaştırma ve kentsel tasarım projeleriyle bu aksın canlandırılması planlanmaktadır. Bu kapsamda çarşıdaki dükkânların niteliksiz olanlarının yıkımı gerçekleştirilmiştir. Bu dükkânların kamusal alanlarla daha çok etkileşim içinde olabilecekleri ve daha esnek kullanımlara imkân verecekleri yeni tasarımları da yakın zamanda hayata geçireceklerdir. İbradı ayrıca uzun dönem bir koruma imar planı sürecinin sonuna gelmiştir. Çarşı aksının sonunda bulunan ve halk arasında Polisin Evi olarak bilinen, özgün sivil mimarlık örneği olan konağın restorasyon projelerini hazırlayan İbradı Belediyesi, valilikten de aldığı destekle bu projenin uygulama aşamasına gelmiş bulunmaktadır⁹

3.4. TARİHİ KENTLERDE KÜLTÜR VARLIKLARININ KORUNMASI

Kültür varlıkları, eski uygarlıkların, kalıcı mimari geleneklerin ve unutulmuş yaşam biçimlerinin günümüzdeki somut yansımalarıdır. Gelecek nesillere aktarılması kültürel bir zorunluluk olan bu varlıklar konusunda koruma ve restorasyon uygulamalarında özel uzmanlık ve deneyim gerektirmektedir. Çünkü koruma uygulamaları sırasında beklenmedik sorunlar, yanlış müdahalelerin sebep olabileceği geri dönüşü olmayan hasarlar meydana gelebilmektedir. Bu yüzden koruma çalışmalarında böyle durumların ortaya çıkmasını engellemek için uygulama elemanlarının deneyimli ve bilinçli ustalar olarak yetiştirilmesi, eleman eksikliği varsa bu durumun giderilmesi büyük önem taşıyacaktır (Kuban & Kahya, 2016, s. 147).

Kültürel korumanın problemlerinden biri de geçmişi eski diye, bugünü yeni diye nitelendirmek; geçmiş ile bugünü önemsememektir. Tanpınar bu soruna değinirken şöyle der: *“Yapmasını çok iyi bilen ve seven şark, muhafaza etmesini bilmez. Sultanahmet Camii'nin yapılması için beş vezir sarayı birden yıkılmıştır. Elbette bu camii ile gerçekten bir şaheser kazanıldı. Fakat Kanuni devri gibi en parlak dönemde yapılan bu sarayların*

⁹www.cekulvakfi.org.tr, (Erişim Tarihi: 02.10.2018)

hala ne olduğu bilinmiyor” (Tanpınar, 2011, s. 158). Bu bağlamda kültürel yapı, hem geçmişini sunmak, hem de günümüzde yaşayan bir ürün olmak zorundadır.

Günümüzde yaşanan gerçekleşen hızlı kentleşme olgusu ve beraberinde getirdiği düzensiz ve karmaşık yapılaşma fiziksel ve tarihsel çevreyi olumsuz yönde etkilemektedir. Bu alanların büyük bir bölümünün tahrip edilmiş, kullanım dışı bırakılmış ve hatta yok olmaya terk edilmiştir. Bu çevrelerin gerek kendi bünyesinde gerekse etkileşimde bulunduğu yakın çevresinde yapılan yeni yapılarda ikinci plana itildikleri görülmüştür. Bu açıdan bakıldığında tarihi çevreler üzerinde tasarım yaklaşımlarının nasıl olması gerektiği konusu ayrı bir önem kazanmaktadır (Sağsöz & Çağlıbulanık, 2015, s. 283).

UNESCO’nun 1976 Nairobi Toplantısı Sonuç Bildirgesi’nde alınan kararlarda; eski yeni yapı ilişkisi, doku bütünlüğü, kent ekonomisiyle tarihi doku ilişkisi, kentsel gelişim ve koruma dengesi gibi başlıklar yer almaktadır. 3. maddede yer alan, *“tüm tarihi dokular ve çevreleri, içinde binalar ve mekânlar kadar insan faaliyetlerinin de bulunduğu bir bütün olarak ele alınmalıdır”* ifadesi ile kentsel korumanın sosyal boyutunun ön plana çıkarıldığı ilk uluslar arası belgelerden olan Nairobi Kararları, korumanın çerçevesini oluşturmaktadır. Özellikle korumanın sosyal boyutuna dair sorunlar irdelenerek kentsel ölçekli bir koruma müdahalesi ile tarihi dokunun içinde yaşayan insanların ve onların günlük yaşamlarının bu dokunun bir parçası olarak korunması gereken kültür varlığının bir bileşeni kabul edilmesi gerekmektedir. Türkiye’de restorasyon, kentsel tasarım projeleri başarılı bir şekilde uygulanmasına rağmen, uygulama sonrası dokuların istenildiği ölçüde canlılığa kavuşmamaktadır. Bu sorunu gidermek için ise kültür odaklı bir canlandırma politikası uygulanmalıdır (Arısoy, 2019).

1933 yılında, Atina Antlaşması adlı şehircilik yasasında yer alan tarihi binaların korunması konusunda 1964 yılında Venedik’te, 1975 yılında Amsterdam’da ve 1981 yılında Güney Avustralya’da Burra’da koruma kararları alınmıştır. Alınan bu kararlarda önemli bir hassasiyet dile getirilmiş ve bu kararlar Türkiye’yi de etkilemiştir. 22 Temmuz 1989 tarihli ve 20229 sayılı RG’de yayımlanan kararda; Türkiye’deki anıtlar ele alınmış ve bina grupları ile ören yerleri de bu konuya dâhil edilerek Avrupa Mimari Mirasın Korunması Sözleşmesi imzalanmıştır.

BÖLÜM IV

4. TARİHİ VE KÜLTÜREL KORUMA ÇALIŞMALARINDA İÇ ANADOLU'DA BİR KENT: KIRŞEHİR ÖRNEĞİ

Kırşehir Belediyesi Stratejik Planı 2015-2019 kent analizi raporuna göre, Kırşehir ili İç Anadolu Bölgesi'nin Orta Kızılırmak bölümünde yer almaktadır. Nevşehir, Aksaray, Kırıkkale, Yozgat ve Ankara ile komşu olan ilin topraklarının genişliği, ülke topraklarının binde 8' ve İç Anadolu Bölgesi topraklarının yüzde 2.9'u kadardır. Kırşehir medeniyetin beşiği olan Anadolu'nun tam ortasında yer almaktadır. Çok önemli bir coğrafi konuma sahip olması sebebiyle başlangıçtan günümüze kadar önemli kültürlerin yaşandığı bir yer olmuştur. Yapılan araştırmalar ve arkeolojik kazılar, Kırşehir'de insan yerleşmelerinin M.Ö. 3000'de başladığını göstermektedir. Bu döneme ait çanak, çömlek parçaları Kırşehir höyüklerinden elde edilmiştir. Selçuklu Dönemi Kırşehir Tarihi, Kırşehir için olduğu kadar bütün Anadolu Türk Tarihi için de oldukça önemli olmuştur. Böylece kentleşmeye de 13.yy başlarında geçilmiştir. Bu tarihten itibaren 15.yy ortalarına kadar Anadolu'nun en önemli siyasi, sosyal ve kültür merkezlerinden biri olma özelliğini devam ettirmiştir.

Kırşehir Belediyesi Stratejik Planı 2015-2019 raporunda kentin fırsatları ve tehditlerini incelediğimizde; Kırşehir ilinin, Türk kültürüne öncülük eden şahsiyetlere ve değerlere sahiptir. Tarihi ve kültürel mekân sayısının fazla oluşu, turizm açısından ilgi uyandıracak nitelikte olması, Kapadokya gibi önemli bir turizm merkezinin içinde yer alması ve bu ilin tarihi ve kültürel mirası ile turizm kenti olmaya aday bir il olması Kırşehir'e ait fırsatları oluşturmaktadır. Kentte STK'lar ve Kamu Kurum ve Kuruluşları arasında koordinasyon eksikliğinin oluşu, yeterli düzeyde turistik tesislerin olmaması ve termal su kaynaklarının yeterince kullanılamaması gibi tehditler de yer almaktadır. Bu bağlamda kültür ve tabiat varlıklarını koruma çalışmalarında öncelikle koruma bilincinin yerleştirilmesi gerekir. Böylece bölgede yaşayan insanların, yaşadıkları yer konusunda bilgi sahibi olmaları ve eğitilmeleri ile o bilinç yerleştirilmiş olur.

4.1.KIRŞEHİR İLİNİN MEKÂNSAL OLUŞUMU VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Kırşehir ve çevresinde ilk iskan izlerine, Kalkolitik Çağ'da rastlanır. Ancak Orta Kızılırmak Havzasının diğer yörelerinde iskân faaliyetlerinin bundan çok daha öncelere gittiği görülür (Ünsal, 2012, s. 150).

Konum olarak İç Anadolu bölgesinde bulunan Kırşehir'in tarihi Hititler'e kadar dayanmakta olup, tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Özellikle 12. Yy.da Moğolların Anadolu'da tamamen hüküm kurmasına müteakiben Kırşehir'e atanan Vali Cacaoğlu Nurettin döneminde Kırşehir, Türk Kültür Merkezlerinin en önemlilerinden biri haline gelmiş olup, ilk Türkçe eserlerinden olan Garipname'nin yazarı Aşık Paşa, Gökbilim Medresesi kurucusu Caca Bey, Ahilik teşkilatının piri Ahi Evran, Aşık Paşa'ya hocalık yapmış Mevlevi tarikatının önde gelen mensubu AhmedîGülşehri ve Hacı Bektaş Veli gibi Türk İslam şair, düşünür ve mutasavvıflara ev sahipliği yapmış ve yetiştirmiştir

¹⁰

1930'lu yıllarda Türk ve İtalyan arkeologlar tarafından Kaman Kalehöyük'te yapılan kazılarda bulunan mühürler, seramik, mutfak eşyaları, resmi yapılara ait duvar tekniği ile yapılmış binalar Hitit döneminin en önemli izlerini taşımaktadır. Kırşehir ilinin eski çağlardaki adı "Parnassos" ya da "Makissos" olduğu bilinmektedir. Kırşehir havzasına Hititler döneminde "Ahiyuva" ülkesi, Roma ve Bizans döneminde ise "Kapadokya" olarak anılmıştır. Bizans döneminde Makissos, daha sonra da Justinianopolis adıyla anılan Kırşehir'i aynı yüzyılda yaşayan tarihçi Prokopios'un verdiği bilgilere göre Justinianus, Kırşehir'i yeniden imar ederek kent durumuna getirmiştir. Kırşehir merkezine bağlı Taburoğlu köyü yakınlarındaki Üçayak Kilisesi, Kaman Temirli'deki Kilise, Mucur Aksaklı ve Aflak köylerindeki Kaya Kiliseleri, Derefakılı Kiliseleri, Mucur Manastır ve Keşiş Sarayı Bizans dönemine ait mimari kalıntılardır (Seçilmiş & Atılğan, 2007, s. 11).

Anadolu'nun orta bölgesinde yer alan Kırşehir Sancağı 19. yüzyılın ikinci yarısında Ankara vilayetine bağlanmıştır. Cumhuriyet döneminde ise il merkezi olmuş ve 1954'te ilçe merkezi olarak Nevşehir iline bağlansa da 1957 yılında yeniden il statüsüne kavuşmuştur (Seçilmiş & Atılğan, 2007, s. 12).

4.1.1. Doğal ve Çevresel Yapı

Kırşehir, İç Anadolu Bölgesi'nin Orta Kızılırmak bölümünde, Orta Anadolu fay hattı üzerinde yer alır. Başkalaşım serilerinin kıvrılmaları sırasındaki kırılma ile Kuzeybatı- Güneydoğu yönünde uzanan bir fay hattı oluşmuştur. İlk kıvrılmalar sırasında oluşan fay hattı, 15 km uzunluğundadır. Kırşehir'deki Terme kaplıca suyu, bu fay hattının derinliklerinden gelen sıcak sudur (Seçilmiş & Atılğan, 2007, s. 13).

¹⁰<https://www.kirsehirtso.org.tr>, (Erişim Tarihi: 05.04.2019)

Kırşehir’de “Terme” olarak bilinen ve bugün oteller bulunan kaplıcanın ilk defa Ahi Evran tarafından hamama dönüştürülerek halkın hizmetine sunulduğu, bir çarşı kurularak dükkanlarda bir çok insanın istihdam edildiği Ahi Evran’ın Menakıb-ı Ahi Evran-ı Veli adlı mesnevisinde anlatılmıştır (Köksal, 2011, s. 39).

Yüz ölçümü 6.530 km² olan Kırşehir ili ülke topraklarının binde 8’i, İç Anadolu Bölgesi topraklarının yüzde 2,9’u kadar olup, yüz ölçüm büyüklüğü bakımından 53. Sıradadır. Kırşehir Masifi olarak adlandırılan yapı, Türkiye’nin 9 masifinden en büyüğü olan Kırşehir Masifi Tuz Gölü’nün altında da devam etmektedir. Kırşehir il merkezini 35 km kuzeydoğusundaki çukurlukta, Mucur ilçesinde yer alan Seyfe Gölü, küçük bir kapalı havza niteliği taşımaktadır. Yüz ölçümü 15 km² olup, farklı mevsimlerdeki ölçümlerde alanı değişebilmektedir. Göl ve çevresi, 1990 tarihinde “Tabiatı Koruma Alanı” ilan edilmiştir. Aynı zamanda birinci derece “Doğal Sit” alanıdır. Göl ve çevresinde, ötücü kuşlar dahil olmak üzere toplam 187 kuş türü tespit edilmiştir¹¹

Kırşehir’in kuruluş ve gelişmesinde coğrafi faktör olarak ulaşımın etkisi büyüktür. Doğu ve Güneydoğu Anadolu ile Doğu Akdeniz illerini Ankara’ya bağlayan önemli yollardan biri olan Ankara-Kayseri yolu Kırşehir’den geçer. Bu yol aynı zamanda Kırşehir’i Anadolu’nun kuzeybatısı ve güneydoğusu ile birleştirir. Kırşehir için karayolu neredeyse tek ulaşım seçeneğidir (Ünsal, 2012, s. 27).

4.1.1.1. Seyfe Gölü

Mucur ilçesine 16 km mesafededir. Nesli tehlikeye düşmüş türlerden Toy ve Angıt kuşlarının yaşadığı bir habitat oluşu ve nesli tükenmekte olan kuş türlerinden flamingoların en fazla sayıda bulunduğu Seyfe Gölü, bu kuşların başlıca üreme alanları olmuştur. Göl çevresinde 167 su kuşu türü bulunup yarım milyonu aşkın su kuşuna ev sahipliği yapmaktadır (Şenol, 2016, s. 222).

Ekonomistler, ekolojik değerlerin parasal karşılığını bulmakta güçlük çekerler. Nispeten kolay saptanabilen ekonomik değerler turizmle ilgili olarak karşımıza çıkar. Örneğin İç Anadolu’nun son kalan sulak alanlarındaki flamingolar ve diğer kuşların turizm yoluna seferber edilmesi düşünülüyor. Başbakanlık Çevre Genel Müdürlüğü’nün tahminlerine göre 100 bin turisti sadece bir günlüğüne Seyfe Gölü ya da Sultansazlığı’na çekebilmenin getireceği ekonomik yarar 5 milyon dolardır. Doğa korumacılığını sadece

¹¹www.kirsehir.gov.tr, (Erişim Tarihi: 01.02.2019)

parasal açıdan düşünmemek gerekir ama bugün tüm dünyada kullanılan bir çeşit ekonomik hesaplar doğa korumacılığın en etkin yöntemlerinden biri olan milli parkların korunmasına yarayabilmektedir (Kışlalıoğlu & Berkes, 2014, s. 215).



Şekil 12 : Seyfe Gölü

4.1.1.2. Hılla Gölü

İç Anadolu'nun Nilüfer bahçesi Hılla gölü, Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna ev sahipliği yapmış olmasının yanı sıra, gölün yaz kış 30 derece su sıcaklığında nilüferlerin eksik olmadığı, içinde bin bir çeşit kayabalıklarının olduğu bilinmektedir.



Şekil 13: Hılla Gölü

4.1.2. Sosyal ve Ekonomik Yapı

Anadolu Selçuklu Döneminde Kırşehir önemli bir kültür ve ekonomi merkezi olmuştur. Selçuklu yönetimi, Anadolu'da siyasal bütünlüğü sağladıktan sonra, ticaretin ve kültürün gelişmesi için planlı hareket etmişlerdir. Belli başlı ticaret yollarına hanlar, kervansaraylar ve üretilen malların alınıp satıldığı çarşılar kurmuşlardır. Bu durum, dönemin bazı şehirleri gibi Kırşehir'i de kalkındırarak önemli bir ekonomi ve kültür merkezi haline getirmiştir (Tokgöz, 2012, s. 78).

Kırşehir ilinin sosyal yapısını incelediğimizde, yüz ölçümü 6570 km² olan ve 2017

nüfus sayımlarına göre bu ilin nüfusu 234.529'dur. Bu nüfus, 116.969 erkek, 117.560 kadından oluşmaktadır. Yüzde olarak ise, %49,87 erkek, %50,13 kadındır ve bir önceki yıla göre %1.98 oranında 4.554 artmıştır. 2018 nüfus sayımlarına göre ise toplam nüfusu 241.868 olmuştur. Toplam nüfusun %49,73'ünü oluşturan erkeklerin sayısı 120.278, %50,27'sini oluşturan kadınların sayısı ise 121.590'a ulaşmıştır. Bir önceki yıla göre toplam nüfus %3,13 oranında artmıştır¹².

Kırşehir halkının geçim kaynakları ve ekonomisi tarım ve hayvancılıkla beraber, geçmişte devlet yatırımları olarak kurulan ve günümüzde özel sektör işletmesinde bulunan Petlas Lastik Fabrikası ve Çemaş Dölüm Fabrikası, ayrıca devlet yönetiminde bulunan ve 2018 yılında özelleşen Şeker Fabrikası şehrin en büyük sanayi tesisleri konumundadır. Ağır sanayi yatırımı az olan Kırşehir ilinde özellikle mobilya, maden, metal sanayi, et, süt, seracılık ve tarımsal ürün işleme gibi çeşitli sektörlerdeki yatırımlar ve Petlas Lastik Fabrikasının ve Çemaş Döküm Fabrikasının ilave yatırımları ile istihdam artmakta ve şehrin ekonomisi gelişme göstermektedir. Ayrıca ticaretin önemli güzergâhlarından tarihi İpek Yolu ticaret güzergahında bulunan Kırşehir, bu özelliği itibariyle de önem taşımaktadır. Kırşehir ilinde çeşitli madenler bulunmasına karşı, bunlar ekonomik nitelikte değildir. Bundan başka diğer önemli madenler demir, flüorit ve mermerdir. Ayrıca Kaman ve Mucur ilçelerinde Oniks denilen mermer yataklarının bulunduğu bu yataklardan da üretim yapılmaktadır. Çiçekdağ ilçesindeki 60.000 ton rezervli linyit yatakları ise, ancak yerel gereksinimini karşılayacak boyuttadır¹³.

Ekonomik açıdan önem taşıyan ve Tepesidelik ve Sekili'de en zengin yataklara sahip olan doğal kaynaklardan biri de tuzdur. Romalılardan kalma Kırşehir'in Mucur ilçesindeki Palangıç köyü yakınlarında Tepesi Delik Tuzlası'nda tuz üretimi yapılmaktadır. Yıllık üretimi yaklaşık olarak 50 bin tonun üzerinde tuz üretimi yapılmakta olup, 2011 yılında Hollanda'ya 23 bin ton tuz ihrac edilmiştir. Kırşehir'de bulunan maden ocaklarının sevkiyatın zorluğu ve maliyetin yüksekliğinden dolayı işletilemediği ve Kırşehir'den geçecek bir tren yolunun tuz sevkiyatlarını ve hizmetleri rahatlatacağı, tuzun daha ucuz pazarlanacağı yetkililerce dile getirilmektedir¹⁴.

¹²www.nufusu.com, (Erişim Tarih: 02.04.2019)

¹³www.kirsehir.gov.tr, (Erişim Tarihi: 01.03.2019)

¹⁴www.mucur24.com, (Erişim Tarihi: 01.04.2019)

Farklı kültür ve sanat yönüyle bilinen bu şehirde Onyx (damarlı akik taşı) el sanatı da Kırşehir'i sembolize eden bir uğraş olmuştur. Onyx ve mermer taşından yapılan bu el sanatının hammaddesini oluşturan Mucurlar, Nevşehir-Hacıbektas ve Tokat'taki ocaklardan sağlanmakta ve küçük taş atölyelerinde üretilmektedir (Şenol, 2016, s. 221).

4.2. KIRŞEHİR İLİ KENT KÜLTÜRÜ

Anadolu'nun tam ortasında bulunan Kırşehir, ülkemizin doğusunu batıya, güneyini kuzeye bağlayan ana yol üzerinde bulunması sebebiyle ulaşım avantajına sahiptir. Ayrıca, Ankara, Kayseri gibi büyük sanayi merkezlerine yakın mesafede bulunan Kırşehir, yatırım için bir cazibe merkezidir

Kapadokya bölgesinin giriş kapısı konumunda bulunan Kırşehir ili, topraklarında yaşattığı tarihi eserleri ve kültürel varlıkları ile 5.000 yıllık bir medeniyetin izlerini taşımış ve Anadolu'nun Türkleşmesi süreci olarak 13. yüzyılda en parlak dönemini yaşamıştır. Bu dönemde fikirleri ile Anadolu'nun tam bir Türk yurdu haline gelmesini sağlayan Ahilik Teşkilatının Kurucusu Ahi Evran-ı Veli, Türk dilinin öncüsü Aşıkpaşa, Süleyman Türkmani, Ahmed-i Gülşehri, gönül ve sevgi insanı Yunus Emre, kurduğu medresede astronomi çalışmaları yaptıran Cacabey gibi alp-erenlere ev sahipliği yapmıştır.

Kırşehir, geçmişten günümüze aktarılan Ahi Evran Zaviyesi; Dünyanın ilk gökbilim merkezi olarak kabul edilen Cacabey Medresesi; Kesikköprü Kervansarayı; Fatma Hatun, Melik Gazi, Aşık Paşa, Ahmed-i Gül Şehri, Kaya Şeyhi, Muhterem Hatun ve Süleyman Türkmani türbeleri ve kümbetleri; Mucur, Kepez ve Dulkadirli yeraltı şehirleri; Lale Camii, Alaeddin Camii, Kapıcı Camii ve Çarşı Camii gibi tarihi camiiiler; Hacı Bey Konağı, Ağalar Konağı, Sülükçülerin Konağı ve Bekir Efendi Konağı gibi sivil yapılar; Ahi Evran Çeşmesi, Tekke Çeşmesi, Süleyman Ağa Çeşmesi ve Şeyh Kızı Hatice Çeşmesi gibi tarihi çeşmeleri; 1986 yılından bu yana "Japon Anadolu Arkeoloji Enstitüsü" tarafından kazılar yapılan Kaman-Kalehöyük gibi tarihi eserlerin yanı sıra şifalı termal kaplıcaları; Seyfe Gölü Kuş Cenneti, Hılla Gölü ve İç Anadolu'nun denizi konumundaki Hirfanlı Baraj Gölü gibi doğal çevrelere sahiptir.



Şekil 14 : Aşık Veysel



Şekil 15: Neşet Ertaş



Şekil 16 : Ahi Evran-ı Veli



Şekil 17: Aşık Paşa

Aşık Sait, Aşık Seyfullah, Muharrem Ertaş, Çekiç Ali, Şemsi Yastıman, Hacı Taşan ve en büyük saz ve ses ustası Neşet Ertaş gibi birçok ustayla Kırşehir, Anadolu ve Abdal kültürünü sürdürerek emanetlerini gelecek nesillere aktaran ve tam anlamıyla bu değerlerin yaşatıldığı bir şehirdir

Önemli medeniyetleri bünyesinde barındıran, sahip olduğu tarihi ve kültürel değerleriyle ayrı bir zenginliğe sahip olan Kırşehir, Türk kültürünün merkezi konumundadır. 12. ve 13. yüzyılda Kırşehir, günümüz aydınlatan Türk dilinin öncüsü Aşık Paşa'ya, gönül adamı Yunus Emre'ye, esnafların piri Ahi Evran-ı Veli'ye, Süleyman Türkmani'ye, Cacabey'e ve Gülşehri'ye ev sahipliği yapmıştır (Köksal, 2011, s. 1).

Kırşehir, Anadolu'da "Ahilik" denen tasavvufi esnaf teşkilatının da en mühim merkezlerinden biri olmuştur. Bu dönemde, Ahi Evran Kırşehir'e yerleşmiş, Mevlevi tarikatı gelişmiş, büyük mutasavvıf ve Türk şairi Aşık Paşa ve daha bir çok ozan burada yaşamıştır. Ayrıca bu asırda müstesna bir kültür ili merkezi olan Kırşehir'in kent nüfusu da 180 bini bulmuştur (Ünsal, 2012, s. 150).

4.2.1. Ahilik Kùltürü

Ahi kelimesi cömert, eli açık anlamlarına gelen akı kelimesinin “h” ses ile okunmasından türemiş ve terimleşmiş bir kelimedir. Başka bir görüşe göre Arapçada “kardeşim” demektir. Ahilik müessesesi cömertliğe, eli açıklığına, mertliğe dayandığı gibi, fertlerin birbirini kardeş görmelerine de dayanmaktadır (Erken, 2008, s. 33-35).

Ahiliğin temel prensibi, akıl-bilim-ahlak ve çalışmaktır. Amacı ise; esnaf ve sanatkarlar başta olmak üzere tüm toplumu örgütlemek, eğitmek ve belirli standartlara uygun mal ve hizmet üretimi sağlamaktır. Bir sivil toplum örgütü olan ahilik, tamamen sanat ve ticari hayatı ahlak kurallarına uygun düzenlemeyi ve kontrolünü yapmayı amaçlamıştır. Ahilik geleneği Orta Asya’dan gelme olup, İslamiyetin kabulünden sonra onun ilkeleriyle daha da güçlenmiştir (Şenol, 2016, s. 221).

13.yy. Anadolu’sunda en kapsamlı sivil toplum örgütü olan Ahilik, Türklere özgü bir örgütlenmedir. Bu örgüt Türklerde, ağırlıklı olarak esnaf ve sanatkârlar arasında gerçekleşmiştir (Özkaya, 2014, s. 23).

Asıl adı Şeyh Mahmut olan Ahi Evran 1220 yılında Horasan’da doğmuş ve 93 yaşında Kırşehir’de vefat etmiştir. Ahlakta sanatın ahenkli bir sentezini oluşturmak için Ahilik kurumunu kurmuş ve yüzyıllarca esnaflara ve sanatkârlara yön vermiştir (Şenol, 2016, s. 221).

Başta Kırşehir olmak üzere tüm yurttaki Ahi Evran ve kurucusu olduğu ahilik sistemi çeşitli şekillerde yaşatılmaktadır. Bazen bir cadde, bazen bir okul ismi, bazen de bir esnaf duası olarak karşımıza çıkmaktadır. Ahi Evran’ın türbesinin de bulunduğu Kırşehir’de bu kutlu isim Ahi Evran Üniversitesi ile yaşatılmaktadır. Yaklaşık sekiz yüzyıllık Ahilik değerlerinin ortaya çıkarılıp yeniden yorumlanarak çağımıza ışık tutması için Kırşehir’de Ahilik kültürünü Araştırma Merkezi kurulmuştur. Ahi Evran’ın Kırşehir’de yaşamış olması, Ahi Evran ve Ahilikle ilgili belgelerin de Kırşehir’de olması sonucunu doğurmuştur. Bu belgeler arasında Ahilik Sancağı, Ahilikle ilgili iki ferman, bir berat, dört vakfiye ve altı tane Ahi şecerenamesi bulunmaktadır. Bu değerli Ahilik belgeleri Kırşehir müzesinde koruma altındadır. Kırşehir Belediyesi Başkanlığı düzenlemiş olduğu Ahilik Beratını, Ahilik değerlerine uygun olarak çalışarak kazanan esnaflara vererek çağımızın Ahilerini belirlemektedir (Tokgöz, 2012, s. 81).

Ahi Evran, insanlara dini öğretmek ve kardeşlik, birlik beraberlik duygularını aşlamak üzere medreselerde ders vermiştir. Bu eğitimlerin dışında, Anadolu'ya yaklaşan Moğol tehlikesi karşısında Türklük duygularının geliştirilmesi ve insanlara ulus bilincinin verilmesi ağırlıklı olarak yer alır. Buradan da anlaşıldığı üzere, Ahi Evran Türkçüdür (Özkaya, 2014, s. 32).

Ahilik, Esnaf dayanışma teşkilatı olan, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde Anadolu'da yaşayan Türkmen halkın sanat, ticaret, ekonomi gibi çeşitli meslek alanlarında yetişmelerini sağlayan, onları hem ekonomik, hem de ahlaki yönden yetiştiren, çalışma yaşamını düzenleyen bir örgütlenmedir. Günümüzün esnaf odalarına benzer bir işlevi olan Ahilik, iyi ahlakın, doğruluğun, kardeşliğin, yardımseverliğin kısacası bütün güzel meziyetlerin birleştiği bir sosyo-ekonomik düzendir. Ahilik önemlidir, çünkü Türk toplumunun ve bütün insanlık aleminin kurtuluş programı Ahilikte saklıdır. Kuşaktan kuşağa yayılması gereken Ahilik, gelecek nesillere aktarmamız gereken en önemli miraslardan biridir. Ahi Evran-ı Veli, Kırşehir'de Ahi Evran Mahallesi'ndeki Ahi Evran Camii bitişiğindeki bütün gün ziyarete açık olan türbesinde metfundur (Köksal, 2011, s. 19).

Günümüzün yükselen değerlerinin önemli bir kısmının özünde Ahiliğin temel ilkeleri yatmaktadır. Tüketici hakları, sivilleşme, kooperatifçilik, çeşitli mesleki kuruluşların varlığı gibi kavramları Batı'ya aktaran birikim Ahilik kültürüdür. Bu bağlamda, Ahilik, yalnızca Türk insanının değil, bütün dünya toplumlarının örnek alması gereken bir insanlık ve ahlak sistemidir (Köksal, 2011, s. 150).

Ahi Evran Debbağların (dericilerin) piridir. Fakat Ahi Evran, Anadolu'da Ahilik örgütlenmesini, çağdaş koşullara uygun olarak düzenleyip disiplin altına almıştır. Dericilik dışında diğer mesleklerde de örgütlenmeye ön ayak olan önder olduğundan tüm esnaf ve sanatkarlar için büyük önder, pir olarak kabul edilmiştir (Özkaya, 2014, s. 24).

Ahilik sistemi, maddi ve manevi değerlerin bütünleştiği bir esnaf bayramı olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin 81 ilinde resmi olarak yapılmaktadır. Her yıl yapılan Ahilik temalı etkinlikler arasında; Ahilik kültür ve değerlerini araştırma ve yayma amaçlı seminer, sempozyum, konferans gibi bilimsel etkinlikler yer almaktadır. Ahilik konusunda Kırşehir'in ayrıcalıklı olmasının nedenleri arasında Ahi Evran'ın Kayseri, Konya, Denizli gibi illeri dolaşarak nihayetinde Kırşehir'e yerleşip ömrünün önemli bir bölümünün burada geçmesinin ve türbesinin burada olması da vardır. Selçuklu ve Osmanlı Devleti

dönemlerinde Ahilik merkezinin Kırşehir olması, diğer illerdeki Ahi temsilcilerinin atanmasında Kırşehir Ahilik Merkezi Başkanı'nın onay vermesini gerektirmiştir (Tokgöz, 2012, s. 79-80).

4.2.2. Abdallık Kültürü

1400.lü yıllarda bozkır topraklarının tam ortasında bulunan Kırşehir'e gelip yerleşen, halka kenetlenip kaynaştıktan sonra bu kültürün en önemli ögesi haline gelen topluluk Abdallardır. Kırşehir ilinde abdal olarak bilinen ve müzikle uğraşan Abdal grubu, bu müziği meslek olmaktan çok, hayatlarının ayrılmaz bir parçası olarak benimsemişlerdir ve ünleri çok geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. 18.yüzyılda Bektaşî Abdalları ile eş anlamlı kullanıldığı görülmektedir. Orta Anadolu'da abdalların, kendilerine özgü sosyal, kültürel dinsel ve ekonomik tutum ve davranışlarının tipik olarak gözlemlendiği merkez Kırşehir'dir. Abdalların günümüzde birçok çalışmaya konu olması ve icra ettikleri bu sanatlarını mahalle düğünlerinde göstermektedirler. Muharrem Ertaş, Neşet Ertaş, Çekiç Ali, Hacı Taşan gibi en ünlü abdallar Kırşehir'i sıklıkla ülke gündemine taşımışlardır. Ayrıca UNESCO, Neşet Ertaş'ı kendine has üslubuyla Abdallık Geleneği dalında 2010 yılında Yaşayan İnsan Hazinesi olarak tescil etmiştir (Bekki, 2013, s. 10-13).

Abdallar, kendilerine özgü yaşam biçimleri, toplumsal ilişkileri, inanç sistemleri, gelenek ve görenekleri, özgün sanatlarının kaynağı ve zengin kültür mirası ile Anadolu Müzik Medeniyetinin en önemli topluluklarından biridir. Neşet Ertaş, özgün ses tekniği ve müziğe kazandırdığı boyut ile abdallık kültürünün en seçkin örnekleri arasında yer almıştır (Parlak, 2012, s. 289). Abdal, Türk tasavvufunda en üst manevi mertebedir. Birçok Türkmen dinsel topluluğunda Abdal geleneğine rastlanır. Bu mertebeye ulaşan kişi dünyalık işlerden uzak, yardıma muhtaç kimselere yardım elini uzatırlar. Geçim kaynağı kendilerine has çalgıları çalıp söyleyerek para kazanmaktır.

4.3. KIRŞEHİR'DE KENTSEL KORUMA VE YENİLEME PROJELERİ

Tarihi çevredeki tüm değerlerin muhafaza edilerek gelecek kuşaklara aktarılması koruma ile sağlanabilir. Koruma en basit ifadeyle muhafaza etmektir. Kentsel anlamda ise koruma, tarihi alanların, dokuların, yapıların ve doğal alanların muhafaza edilmesidir (Tosun, 2008, s. 8-9). Toplumun ortak malı yada mirası daha önceki kuşaklardan kalmıştır ve bugün yaşayanların görevi, ortaklaşa bu malı gelecek kuşaklara aktarmaktır (Keleş & Hamamcı, 2005, s. 41).

Kırşehir ilinin tarihi ve kültürel mirası koruma, bu değerler hakkında bilgi sahibi olma ve kültürel varlıkların gelecek nesillere aktarma konusunda Kırşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından yürüttükleri “Tarihe Yolculuk” projesi ile 2017 yılı içinde Kırşehir’deki ortaöğretim okullarında ve yüksek öğrenim öğrencilerine şehir merkezinde bulunan tarihi mekânlarını gezdirmişlerdir. Kırşehir’de bulunan tarihi eserlerin öğrencilere gezdirilerek tarih bilincinin pekiştirilmesi amacıyla 35 okuldan 8 bin öğrenciye program dahilinde tarihi mekanların tanıtımının yapıldığı bu proje geleneksel hale getirilmiştir.



Şekil 18: Tarihe Yolculuk Projesi

Kırşehir Belediyesi Basın Yayın Müdürlüğü ile Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü tarafından temin edilen verilere göre; Tarihi Uzun Çarşı, Ağalar Konağı, Hacı Bey Konağı, Bekir Efendi Konağı, Ahi Evran Külliyesi, Cacabey Camii, Kesikköprü Kervansarayı ve tarihi çeşmelerden Ahi Evran Çeşmesi, Tekke Çeşmesi, Süleyman Ağa Çeşmesi ve Şeyh Kızı Hatice Çeşmesi bu bölümde yer alacaktır.

4.3.1. Tarihi Uzun Çarşı

Kırşehir ilinde bulunan Tarihi Uzun Çarşı, geçmişe sahip çıkılarak burada alışverişin daha da canlanması ve kent ekonomisine katkı sağlanması amacıyla Kırşehir Belediyesi tarafından ele alınmıştır. Kırşehir Belediye Başkanlığı Fen İşleri Müdürlüğü Yapım İş İhalesi raporuna göre; Kale çevresi (Uzun Çarşı ve Yeni 1. Çarşı) Çevre Düzenleme ve Sokak Sağıklaştırma Yapım İş çalışmasının sözleşme bedeli 5.470.000,00 TL ve sözleşme tarihi 06/03/2017 olmaktadır.

2017 yılında sokak ve cephe düzenleme çalışmalarına başladıktan sonra 2018 yılında da çevre düzenlemesi, bakım ve onarım çalışmaları tamamlanmıştır ve bu düzenlemeyle çarşıdaki küçük esnafların korunması ve tarihi dokunun daha modern bir

yapıya kavuşması hedeflenmiştir. Böylece bu çalışmanın toplam maliyeti 7 milyon TL'yi bulmuştur.



Şekil 19: Uzun Çarşı Eski Hali



Şekil 20: Tarihi Uzun Çarşı Yeni Hali

4.3.2. Ağalar Konağı Kültür Evi

Ağaların konağı 1938 yılında Enver Ekinci tarafından yaptırılan Cumhuriyet Dönemi sivil mimari örneklerindendir. Kayseri Koruma Kurulu'nun 22/09/1988 gün ve 276 sayılı kararıyla tescil edilmiştir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca 03/04/2001 tarihinde istimlak edilerek kamulaştırılmış ve İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün kullanımına geçmiştir. Bakanlıktan ayrılan ödenekle 05/12/2005 tarihinde ihalesi yapılan projeler 12/05/2006 tarihinde Koruma Kurulu'nca onaylanmış, Kayseri Rölöve ve Anıtlar Bölge Müdürlüğü teknik elemanlarınca keşfi hazırlanarak 468.000 YTL bedelle 17/11/2006 tarihinde Zeydanlı Turizm İnşaat ve Ticaret Limitet Şirketi'ne ihale edilmiştir. Restorasyon



Şekil 21: Ağalar Konağı Eski Hali



Şekil 22: Ağalar Konağı Yeni Hali

Yöresel mimariye uygun ve tarihi yapısıyla önem arz eden Ağalar Konağı bahçesine aynı dokuya uygun inşa edilen Ağalar Konağı Kültür Evi Kırşehir Mutfağı; Kırşehir'in yöresel yemekleri ile konuklarını ağırlamaktadır. Yapımı 2012 yılında

gerçekleştirilen bu konağın toplam maliyeti 1.470.000,00 TL olup, 60.000,00 TL'ye kamulaştırılmıştır¹⁵

4.3.3. Hacı Bey Konağı

1919 yılında yapılmış olan konak, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na 17/04/2001 tarihinde istimlak edilerek kamulaştırılmış ve İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün kullanımına geçmiştir.

Bakanlıktan ayrılan ödenekle 01/12/2005 tarihinde ihalesi yapılan projeler 12/05/2006 tarihinde Koruma Kurulu'na onaylanmış, Kayseri Rölöve ve Anıtlar Bölge Müdürlüğü teknik elemanlarınca keşfi hazırlanarak, 345.000 YTL bedelle 17/11/2006 tarihinde Zeydanlı Turizm İnşaat ve Ticaret Limitet Şirketine ihale edilmiştir. Restorasyon tamamlanmış olup, teslim alınmamıştır.



Şekil 23: Hacı Bey Konağı Eski Hali Şekil 24: Hacı Bey Konağı Yeni Hali

Hacıbey Konağı, orta sofalı, sofaları balkon ve bahçeye açılan sofalar yandaki odalarıyla, ahşap süslemeleriyle geleneksel Kırşehir evlerinin tipik örneklerindendir.

Kamulaştırılması 2003 yılında yapılarak Kültür Bakanlığı adına tahsis edilmiştir. Konağın restorasyon, resititüsyon ve rölöve projeleri Işık Proje Taah.Tic.VeSan.Ltd. Şti tarafından yapılarak Kırşehir'in bağlı bulunduğu Nevşehir Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kuruluna onaylanmak üzere teslim edilmiştir. Projeler kurul tarafından onaylandıktan sonra 2006 yılı içerisinde restorasyonuna başlanılmış olup, restorasyondan sonra Kent Tarihi Müzesi olarak kullanılmaktadır. Atatürk'ün Kırşehir'de misafir edildiği

¹⁵<http://www.kirsehir.bel.tr> (Erişim Tarihi: 20.04.2019)

tarihi Hacı Bey Konağı Kültür Bakanlığı tarafından Ahi Evran Üniversitesi Ahilik Kültürünü Araştırma ve Uygulama Merkezine 2013 yılında 49 yıllığına tahsis edilmiştir.¹⁶

4.3.4. Bekir Efendi Konağı

Kırşehir ilinin Kayabaşı mahallesinde, 1900 yılında Bekir Efendi tarafından yaptırılan konak, iki katlı olup dönemin Kırşehir ev mimarisini en iyi şeklide yansıtmaktadır. Ortadaki geniş sofaya açılan, sağı sollu ikişer oda olmak üzere dört odası vardır. Alt kat ile üst kat arasındaki merdivenin korkulukları süsleme özelliğı taşıtmaktadır. Bütün odalarda ajur ve kabartma tekniğı uygulanarak çeşitli süslemelerin yer aldığı ahşap kapı ve dolaplar mevcuttur. Bütün odalarda değışik ahşap tekniklerinin uygulandığı tavan g beğı vardır. Doğı ve batı cephelerinde çıkma halinde inşa edilmiş ahşap balkonlar yer almaktadır. 20/09/1991 tarihli ve 1104 sayılı kararla tescillenmiştir.¹⁷ Fakat 2015 yılının Ağıustos ayının ortalarında elektrik kontağından çıkan yangında bu tarihi konak k l olmuştur. Günümüzde böyle bir konak bulunmamaktadır.



şekil 25: Bekir Efendi Konağı

4.3.5. Ahi Evran K llyesi

Ahi Evran'ın bir bilim adamı, bir tarikat şeyhi, bir esnaf  rg t  lideri olmanın çok üstünde, ulusal direnişin lideri, Ahilik diye özetlenen Sivil Toplum örgütlenmesinin başı olduğı sonucuna varırız. Bu bağılamda, Ahi Evran sadece esnaf ve sanatkârlar  rg t  değıl, aynı zamanda sivil toplum  rg t s d r ( zkaya, 2014, s. 36).

Kırşehir tarihi için önemli bir konumda bulunan, Anadolu topraklarında geniş bir esnaf teşkilatlanmasına öncülük eden Ahi Evran-ı Veli Hazretleri'nin türbesinin bulunduğı Ahi Evran Camii ve alanında yapılacak olan Ahi Evran K llyesi, Kırşehir'in tanıtımında

¹⁶<http://www.kirsehir.bel.tr> (Erişim Tarihi: 20.04.2019)

¹⁷ Bu konuda detaylı bilgiler için bakınız:<http://www.kirsehir.bel.tr>

önemli rol üstleneceği gibi, önemli bir kültürel mirasın temsili olarak yeniden canlandırılması için de önem arz eden bir sosyal sorumluluk projesidir.2013 yılı Haziran ayında inşaatına başlanan Ahi Evran Külliyesi Projesi kapsamında amaç; Cumhuriyet tarihinde ilk külliye olma hedefi ile gerçekleştirilen proje alanının fiziksel yapısındaki işlevsel ve görsel bozuklukların rehabilitasyonunu sağlamak, kullanım kalitesini artırmak üzere kentsel tasarım ilkelerine göre projelendirilmesidir¹⁸.

1482 yılında Ahilik Teşkilatı'nın kurucusu Ahi Evran adına yaptırılan Camii ve Türbe, il merkezinde bulunmaktadır (Şenol, 2016, s. 222).



Şekil 26: Ahi Evran Cami



Şekil 27: Ahi Evran Cami ve Külliyesi



Şekil 28: Ahi Evran Külliyesi Yapımı

Bu projenin toplamda 4 etapla tamamlanması planlanmıştır. Halen de 3.ve 4. Etap çalışmaları devam etmektedir. Hem tüm etaplar henüz tamamlanmadığı için hem de bu çalışmanın kapsamına ve amacına daha uygun olduğu için bu çalışmada bu projenin sadece birinci etabına ait bilgiler verilecektir.

1.Etap 1. Kısım, Sözleşme bedeli 15.375.866,00 TL'dir. Sözleşmeye göre işin süresi, 180 Takvim Günü, Sözleşmeye göre işin bitirilmesi gereken tarih 23.06.2015'tir.

¹⁸Kırşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'ndeki Sadi Manav'dan Alınan Raporlar, (Erişim Tarihi: 01.05.2018)

1.Etap 2. Kısım, Sözleşme bedeli 16.200.730,09 TL, Sözleşmeye göre işin süresi, 450 Takvim Günü, Sözleşmeye göre işin bitirilmesi gereken tarih 24.06.2016'dır. Şuanda külliye'nin 2. Etap 1. Kısım yapılmaktadır.

Ahi Evran Külliyesi 1.Etap Yapımı Maddi Destekler

1.ETAP 1.Kısım	Maddi Destek	1.ETAP 2.Kısım	Maddi Destek
TOBB	7.000.000,00 TL	TOBB	10.000.000,00 TL
TESK	2.000.000,00 TL	TESK	4.000.000,00 TL
TESKOMB	3.000.000,00 TL	TESKOMB	6.000.000,00 TL
TOPLAM	12.000.000,00 TL	TOPLAM	20.000.000,00 TL

2013 yılı Haziran ayında inşaatına başlanan Ahi Evran Külliyesi'nin şu ana kadar; sahne, sahne arkası birimleri, vip salonu, çok amaçlı servis birimleri ve çok amaçlı meydan ile WC-şadırvan, cami arkası park, Ahilik Müzesi binası tamamlanmıştır. Zanaatkarlar çarşısının inşaatı ve müze teşhir tanzim proje çalışmaları devam etmektedir.

Bütün bu projelere bakıldığında, Kırşehir ilinde de ülke genelinde var olan tarihi bilinci canlandırma ve koruma çabalarının yürütüldüğü görülmektedir. Bununla da kalmamakta, bütün projeler, kente istihdam yaratma, hizmet sektörünü ve turizmi geliştirme açısından büyük katkı sağlamaktadır.



Şekil 29: Ahi Evran Külliyesi Müze Tefriş Projesi

4.3.6. Cacabey Camii (Medresesi)

Şehir merkezinde bulunan camiye minarelerindeki yeşil çinilerden dolayı Cıncıklı Camii de denilmektedir. Kılıçaslan'ın Veziri Nurettin İbnCaca tarafından 1272 yılında medrese olarak inşa edilmiş ve uzun yıllar astronomi, Türk Dili, tasavvuf ve felsefe eğitimi verilmiştir. Selçuklu Dönemi'nde Astronomi Yüksekokulu olarak hizmet vermiş olan bu yapının minaresi, gözlem kulesi olarak kullanılmıştır (Şenol, 2016, s. 221).

Anadolu Selçuklu Devleti zamanında devrin Valisi olan NurettinCaca tarafından Gök Bilimleri Medresesi olarak inşa edilen bu eser, camii olarak günümüze kadar ulaşmış ve 2006 yılında restorasyon gerçekleştirilmiştir. Fakat restorasyondan sonra camii tabanından akmalar ve duvarda nemlenmeler meydana geldiğinden Vakıflar Bölge Müdürlüğü kontrolünde camii tavanında tekrar çalışmalara başlanmıştır. Kubbesi düşen Cacabey Camii tadilata alınarak çalışmalara devam edilmektedir. Cacabey Camii'nin restorasyonu için Vakıflar bölge Müdürlüğü tarafından 2 milyon Türk Lirası bütçe ayrılmıştır. Camiinin restore edilmesinin yanı sıra Kırşehir Belediyesi tarafından yapılan açık hava astronomi müzesi vardır. Ayrıca Kırşehir Kent Konseyi 2014 yılında Cacabey Camii ile Ahi Evran Camii ile ilgili UNESCO'ya geçici listeye alınması için girişimde bulunmuştur.¹⁹



Şekil 30: Cacabey Cami

4.3.7. Kesikköprü Kervansarayı (Cacabey Hanı)

Bu çalışma kapsamında yeterince değerlendirilmediği düşünülen bir diğer tarihi eser ise Kesikköprü Kervansarayı (Cacabey Hanı) olarak gözlenmiştir. Kırşehir'in 23 km güneyindeki Kesikköprü Köyü'nde bulunan kervansaray ve yanındaki köprü, 1248 yılında Anadolu Selçuklu Devleti'nin Kırşehir Emiri Nurettin Caca tarafından yaptırılmıştır. Kapı

¹⁹ Burada İhlas Haber Ajansı, 04.04.2019 verileri temel alınmıştır. Ayrıntılı bilgi için bakınız: www.haberx.com

girişinde ve mescidinde bulunan taş işçiliği görülmeye değer olan kervansarayın ne yazık ki hem mescit kısmı hem de kervansarayın iç kısımlarının atıl duruma geldiği bildirilmektedir. Kuşkusuz kent, İkizarası nehri düzenlemeleri, altyapı tamiratları gibi muhtelif “yeni” gereksinimlerin baskısı ile de yapılanma, düzenleme çalışmaları altındadır. Ancak “yeni”nin güzelliği “eski”nin varoluşunu koruması ve gelecek kuşaklara aktarılması ile daha belirginleşecek ve kentin kültürüne daha yoğun bir katkı sunulabilecektir (Şenol, 2016, s. 221).



Şekil 31: Cacabey Hanı



Şekil 32: Kesikköprü

4.3.8. Kırşehir’deki Tarihi Çeşmelerin Korunması

Çeşmeler bütün Anadolu kentlerinde olduğu gibi Kırşehir kent yaşamında da önemli bir işleve sahiptir. Eski mahalle aralarının vazgeçilmezi olup mimari özellikleri de bulunan hem estetik hem fonksiyonel küçük yapılardır.

Kırşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü’nden alınan verilere göre; Kırşehir’de günümüze kadar ayakta kalabilmiş olan 4 tarihi çeşme örneklendirilecektir. Amacımız bir kenarda unutulmuş, her türlü tahribata uğrayarak yıpranmış, yer yer yapısal bozulmaların gözlemlendiği söz konusu çeşmelerin aslına uygun olarak onararak kurtarılması ve yaşatılması için öncelikle projelerini elde etmektir. Bu amaçla hazırlanan sanat tarihi raporları; hem yapılacak restitüsyon ve restorasyon projesinin ve buna bağlı olarak yürütülecek onarım çalışmalarına ışık tuttuğu gibi, hem de değerli bir arşiv belgesi olarak günümüz araştırmacıları ve gelecek nesiller için önemli bir kaynak oluşturmaktadır. Kırşehir Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü’nden alınan bilgilere göre; Ahi Evran Çeşmesi, Tekke Çeşmesi, Süleyman Ağa Çeşmesi ve Şeyh Kızı Hatice Çeşmesi örneklendirilecektir.

4.3.8.1. Ahi Evran Çeşmesi

Kırşehir ili Ahi Evran Mahallesinde bulunan Ahi Evran Çeşmesi mahalle çeşmelerinin Kırşehir'deki önemli bir örneğidir. İnşa ve onarım kitabesi bulunmayan eser mimari özellikleri gereği 19.yy 'a tarihlendirebilir. Geçen zamana rağmen nispeten sağlam olarak günümüze ulaşmış fakat yer yer tahribatların görüldüğü eserde yapılacak olanrestorasyon çalışmalarında, yapının dokusuna zarar vermeden, tahrip olan kısımların aslına uygun bir şekilde restorasyonunun yapılacağı sanat tarihi raporunda belirtilmiştir.



Şekil 33: Ahi Evran Çeşmesi

4.3.8.2. Tekke Çeşmesi

Kırşehir ili Medrese Mahallesinde 67. Sokakta bulunan Tekke Çeşmesi mahalle çeşmelerinin Kırşehir'deki önemli bir örneğidir. Yapımı 19.yy olarak tarihlendirilmektedir.



Şekil 34: Tekke Çeşmesi

4.3.8.3. Süleyman Ağa Çeşmesi

Kırşehir ili, Kayabaşı Mahallesinde yer alan çeşme Şehir Hamamı'nın hemen kuzeybatısında yer almaktadır. Kırşehir Kültür Envanterinde Kayabaşı Çeşmesi olarak

geçmektedir. Kayabaşı Mahallesinde bulunuyor olmasından bu adla yer verilmiş olabilir. Fakat yapı üzerinde yer alan kitabesinde “Süleyman Ağa” ismi geçmektedir.



Şekil 35: Süleyman Ağa Çeşmesi

4.3.8.4. Şeyh Kızı Hatice Çeşmesi

Çeşme Medrese Mahallesinde, Süleyman Türkmani caddesin de bulunmaktadır. 2006 yılında hazırlanan Kırşehir Kültür envanterinde “İmaret Çeşmesi” olarak adlandırılmıştır ve kitabesi bulunmaktadır. Yapım tarihi 1870’dir. Ancak çeşmenin 2001 yılında yıkılarak yeniden yapılmış olduğu Kırşehir Kültür Envanteri’nde belirtilmektedir.



Şekil 36: Şeyh Kızı Hatice Çeşmesi

4.4.DİĞER KÜLTÜREL PROJELER

Bu çalışma tarihi koruma örneklerine odaklanmakla birlikte tarihi ve kültürel anlamda değerlerin yaşatılmasına dönük diğer bazı çalışmalar da vardır.

4.4.1. Olovo Ahi Evran - 1 Veli Kırşehir Camii Projesi

Kırşehir ilinin Kardeş Şehir olduğu Bosna-Hersek’in Olovo Şehrine 1520 M² alana 400 kişi kapasiteli 790 M² “Ahi Evran-1 Veli Kırşehir Cami ” yapılmakta ve böylece Ahilik Kültürünün kardeş şehre aktarılmasına da destek verilmektedir.

4.4.2. Arkeoloji Müzesi

Medeniyetlerin merkezi şehrimizde tarihi kültürümüzün gelecek nesillere doğru bir şekilde ulaştırılabilmesi, modern bir ortamda sergilenmesi, yerli ve yabancı turistlere tarihimizi gösterebilmek için Kültür ve Turizm Bakanlığı ile birlikte Kırşehir iline toplamda 8.000M² kapalı ve açık alanı olan Arkeoloji Müzesi yapılmaktadır.

4.4.3. Kalehöyük Arkeopark Projesi

Bu proje ile 25 bin 500 metrekarelik alanda peyzaj düzenlemesi yapılmıştır. Ancak ilgili Koruma Kurulu'na onay henüz verilmemiştir.



Şekil 37: Kale Höyük

4.4.4. Açık Hava Astronomi Parkı

Ayrıca il merkezinde yer alan Cacabey Gök Bilimler Medresesi, hem ülkemizde hem de dünyada astronomi bilimleri açısından önemli bir yapı olarak bilinmektedir. İşte bu tarihi gerçeğin daha belirgin bir şekilde ortaya çıkması ve anlaşılması için Belediye tarafından bu araştırmaların yapıldığı ve yapılan bu çalışmalarda kullanılan aletlerin birebir aynısının bulunduğu bir Açık Hava Astronomi Parkı Projesi gerçekleştirilmiştir.



Şekil 38: Açık Hava Astronomi Parkı

4.4.5. Diğer Tasarlanan Projeler

Şehir Hamamı: Termal bir şehir olan ilde herkesin rahatça ulaşım faydalanacağı, Şehir Hamamı Projesi, Kazankaya mevkiinde yer alacak olup içerisinde bay-bayan hamamı, soğukluk bölümü, dinlenme alanları, saunası, masaj salonları ile Kırşehir halkına hizmet vermesi amaçlanmaktadır.

Japon-Türk Bahçesi: Japon toplumu ve Türk halkının dostluğunu pekiştirmek ve ilde kültür turizmini arttırmak amacıyla Termal Aqua Park alanının yanında yaklaşık 15.000M²'lik bir alanda Japon-Türk Bahçesi Projesi tasarlanmıştır. Proje içerisinde yer alan Japon Kültür Evi, çay evi, seyir terasları, köprüler, zen bahçeleri, kaya bahçeleri, gölet ve yeşil alanlar hem Türk, hem de yabancı turistlerin kullanımına uygun planlanmıştır.

Gezegenevi ve Kültürpark Projesi: Neşet Ertaş Kültür Merkezi'nin önünde yer alan alana tasarlanan Gezen Evi Projesi içerisinde bir zamanlar gök bilimlerinde önemli bir yere sahip ilde çocukların ve gençlerin gezegenler, uzay ve gök cisimleri ile ilgili daha detaylı bilgilere erişip, öğrenmeleri planlanmaktadır. Yine aynı alana tasarlanan Kültür Park projesi içerisinde; kültürel faaliyet alanları, kafeterya, çocuklar için egzersiz alanları, buz pateni pisti (kış aylarında), yaz aylarında yansıma havuzu, açık hava sineması, ozanlar kütüphanesi, oturma alanları ve koru alanları düşünülmektedir. Halı Müzesi ve Ulu Camii Projesinde ihale aşamasında kültürel bir proje kapsamında yer almaktadır.

BÖLÜM V

5.GENEL DEĞERLENDİRME VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Tarihi eserleri ve kültürel varlıkları koruma politikalarındaki eksikliklerden biri nitelikli personel sağlanmasındaki yaşanan zorluklardır. Bu koruma politikalarındaki yaşanan zorluklara paralel olarak eğitimlerin sağlanabilmesi adına bu sistemlerin birbirleriyle ilişkilendirilmesi konusu gündeme getirilmelidir(Kuban & Kahya, 2016, s. 163).

Kırşehir ili, tarihi dokunun koruma ve yaşatma konusunda değişik sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Yakın dönemlerde kimi tahrip olmuş dokuların canlandırılması için yürütülen çalışmalar ise bazı yeni sorunlar üretmiştir.

Kırşehir ilinde bulunan Tarihi Uzun Çarşı esnafları ile yapılan görüşmelerde uzun çarşı esnaflarının ekonomik açıdan beklentilerinin altında bir canlanma olduğunu belirttikleri görülmüştür. Sebeplerine geldiğimizde ise Kırşehir kent kültürünü yaşatan bakırcılar, baharatçılar ve diğer esnafların erken saatlerde dükkanlarını kapattıkları ve çarşının nostaljik öğelerinin bu anlamda düzenlenen öğelere yeterince katkı sunmadıkları gözlenmiştir. Özetle tarihi dokunun düzenlenmesi yoluyla asıl olarak öne çıkarılmak istenen geleneksel üretim çalışmalarının beklenen hızda yeniden değerlendirilmesi gerçekleşmemiştir. Bir diğer sorunun ise sokak düzenlemesi ile ilgili şikâyet konusu edilen arabaların girmesine engel olan demir bariyerlerin olduğu vurgulanmıştır. Burada da yine güncel yaşam gereksinimleri ile tarihi ortam yaratılmasının nasıl güç bir tercihler silsilesi yarattığı gerçeği ortaya çıkmaktadır. Son olarak, iki yönlü olan bu çarşının Kırşehir Kalesi eteğinde olan yönü sit alanı olduğu için yapım ve onarımı olduğundan, bu yöndeki dükkanların yapım ve onarımının dükkan sahipleri tarafından maliyeti yaklaşık 10 bin TL olarak ödenmiş olup; diğer cephesindeki dükkanların bakım ve onarımının yarı yarıya belediye tarafından karşılanmış olması konusundaki şikayetler de dile getirilmektedir. Konunun imar mevzuatı açısından sorunlu olması yanı sıra siyasi yaklaşım ve fiziki düzenlemeler açısından yarattığı ikircikli sonuçlar da eski-yeni çakışmasının ne denli çok boyutlu şekilde ortaya çıkabileceğini örneklemektedir.

Kentin koruma, yaşatma ve yeniden üretme politikaları bakımından çelişik sonuçlar üreten bir diğer uygulaması ise Cacabey Gök bilim Medresesi konusudur. Şehir merkezinde bulunan, önemli tarihi ve kültürel bir değere sahip Cacabey Camii'nin Dünya Kültür

Mirası Geçici Listesi'ne alınması ve Türkiye'yi temsilen bu listede yer almayı hak eden en değerli eserlerden biri olmasına karşın; koruma ilkeleri çerçevesinde yeterince korunamamakta olması en dikkate değer durumlardan biridir. Kısa süre önce düzenlenen ve ne yazık ki bu süreçte tam anlamıyla betonlaştırılmak suretiyle projelene kent meydanı içinde Camii kısmen öne çıkmış ise de hemen yakınındaki yüksek yapıların gölgesinde kalması sorununun giderilememesi önemli bir handikaptır. Tarihi ve kültürel değerleri olmasına rağmen bu camii, aynı civarda 15 yıl önce sonradan inşa edilmiş olan Hoca Ahmet Yesevi Camii'nin yanında sönük kalmış ve adeta yeninin eskiye galebe çalması örneği yaratılmıştır. Bu açıdan bakıldığında, tarihi koruma uygulamalarının kent plan kararlarında özenli ve kapsamlı değerlendirmelere konu edilmesi gereği açıkça ortaya çıkmaktadır.

Türkiye'deki kazı ve araştırma, anıtların restorasyonu gibi çalışmaları gerçekleştirecek uzman yetiştirip, planlayan ve uygulamaları denetleyecek Türk Arkeoloji Enstitüsü kurulmalıdır. Bu Enstitü Türk Tarih Kurumu gibi ilmi ve mali bakımdan bağımsız bir kuruluş olmalıdır. Ayrıca Türk Kültür varlıklarını asli ortamlarında sergileyebilecek Açık Hava Müzeleri kurulmalıdır. Böylece sergilen maddi kültür varlıklarıyla tarihimizin belge ve kaynaklarını gelecek nesillere daha kolay aktararak tarihimizin anlatımında Türk Kültür varlıklarının müzelerde korunup sergilenmesinin önemli katkıları olmaktadır.

Aktarılamayan kültürel birikimler zamanla unutulur ve kaybolurlar. Bu riskin oluşmaması için iyi bir eğitim müfredatı ile her türlü iletişim kaynaklarının eğitim kurumlarında bireylere kullandırılması ile mümkün olabilir.

Genel bir değerlendirme olarak; tarihi alanların korunmasında yeniden yapım süreci ve uygulanan koruma politikaları, kültürel mirasımızı korumak için her ne kadar politikalar gerçekleştirecek de, aslında birey olarak ortak düşünce ve bilgilerin paylaşıldığı ortamlar yaratılarak halkın bilinçlenmesi konusunda fikirler üretmek, en doğru karar olacaktır.

5.1 SONUÇ VE TARTIŞMA

Tarihi ve kültürel mirasa sahip kentler, geçmişle gelecek arasında bağ kuran, kimlik sorununu çözebilen, tarih derinliğini ve bilincini yaratan, kuşaklar arası iletişimi sağlayan yerlerdir. Bu bağlamda bu değerlerin yok olması, toplumlar arası bağları da zayıflatmaktadır. Bu da zamanla kimlik bunalımı veya bir yere ait olamama kaygısı ortaya çıkarmaktadır.

Tarihi ve kültürel mirasa sahip kentlerde yaşayan halkın, yaşadıkları kentleri benimsemeleri, geçmişle gelecek arası bağ kurmaları, tarih derinliği ve birliği yaratarak değerlerin yok olamaması için gelecek kuşaklara aktarılması, toplumun insan ilişkiler ve bağlarının kopmaması adına bir takım çalışmalar yapılmaktadır. Böylece bir taraftan kültürel kimliğin önem kazandığı, diğer taraftan hızla kentleşen nüfusun yeni yerel bağlamının kent mekânına aitlik olgusu olduğunu ve zamanla geleneksel tarihi kültürel dokusuna da bir atıfta bulunulduğuna dair görüşler ortaya çıkmaktadır.

Günümüzde küreselleşmenin de etkisiyle tek tip hale gelen şehirler, bu sürecin etkisiyle kendilerine has olan hem yerel hem de geleneksel özelliklerini kaybetme tehlikesi altındadır. Özellikle küçük şehirlerin kültürel açıdan bir bir yok olmasına neden olacak olan bu sürecin beraberinde de işsizlik, eğitim, güvenlik sorunu vb gibi bazı sorunlara neden olacağı açıktır. Sürdürülebilir kalkınma kavramının tanımındaki temel öge olan “gelecek nesillerin ihtiyaçlarını göz önüne alarak büyüme” ilkesinin göz ardı edilmeden uygulanması gerekmektedir.

Türkiye’de doğal ve beşeri özellikleri açısından eşsiz olan birçok şehrin varlığını devam ettirebilmesi ve ekonomisinin canlanması için, o şehrin diğer şehirlerden bir adım öteye geçmesi ile mümkündür. Bu bağlamda, bir adım öteye geçmesi için ise, diğer kentlerle rekabet halinde ‘marka kent’ olma çabası ile o kente ait sosyal, kültürel, tarihi ve coğrafi bölgeye ait değerlerin de ön plana çıkarılmasıyla büyüme ve kalkınma gerçekleşmektedir.

Tarih boyunca ülkeler sağlıklı kentleşmenin güçlüklerini yaşamaktadır. Zamanın akış hızına uygun ve toplumun çağdaş yaşamının bir göstergesi olarak düşünülen sağlıklı kentler hala oluşturulamamıştır. Çünkü geleceğe yönelik plan ve projelerle gerçekleştirilmesi gereken kentler çoğu zaman kendiliğinden oluşmaktadır. Yani kentler planlananın düşünülenin dışında büyümektedir.

Kentlilik bilinci, toplumun varlıklarını kentlerine adadıklarında, o kentin sahibi olurlar. Kenti için çalışarak kendisine verilen yetkiyi yerinde ve doğru kullandığı vakit kentlilik bilinci de o toplumda gerçekleşmiş olur. Bu bağlamda, miras listesine girsin veya girmesin, evrensel koruma ilkelerini uygulayarak miras alanlarının çevresiyle birlikte bu bilinçle korunması her aşamada önemli olmaktadır

Yerleşim politikalarında, iki zıt eğilim olan “eski” ve “yeni” mekânların bir arada önem kazanması, büyüyen kentlerdeki yerleşim alanlarının genişlemesiyle birlikte mekân çakışması ortaya çıkmaktadır. Kırşehir ilinin tarihi ve kültürel varlıklarının korunmasının yetersiz kaldığı, yeni inşa edilen yerlerin daha ön planda tutulduğu ileri sürülebilir.

Bu çalışmada, Türkiye’deki koruma projeleri perspektifinde Kırşehir uygulamaları detaylı olarak ele alınmıştır. Bu projelerin genel olarak incelenmesinde, genellikle Türkiye Belediyelerince koruma çalışmalarının benimsendiği ve bu çalışmaların sürdürülebilmesi için gerek yerel yönetimlerle ilgili birlik, örgüt gibi üst kuruluşlar, gerekse bu konuda diğer kurumlar gerekli destekler vererek özendirme çalışmaları yaptıkları gözlenmiştir. Bütün bu projelerinde yapıldığı yerin halkın yerel kalkınmasına ve kültürel kimliğine katkısı olduğu açıktır.

KAYNAKÇA

- Ahunbay, Z. (2018). Taşınır Kültür Varlıkları. [www.restoraturk.com:](http://www.restoraturk.com/index.php/sit-alanlari/131-tasinir-kultur-varliklari)
<http://www.restoraturk.com/index.php/sit-alanlari/131-tasinir-kultur-varliklari>.
Erişim Tarihi: 07.02.2019
- Akarsu, B. (1994). Çağdaş Felsefe (Kant'tan Günümüze Felsefe Akımları). İstanbul: İnkılap Kitabevi Yayınları.
- Aksakal, S. (2015). Tarihi Mekan Kullanımıyla İlgili Tarih Öğretmenlerinin Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Trabzon Örneği. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Aktaş, M. (2015). Kentsel Koruma Alanlarındaki Yasal Ve Kurumsal Değişikliklerin Tarihi Çevreye Etkisi-Karaköy Perşembe Pazarı Bölgesi Örneği. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi).Yıldız Teknik Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü,İstanbul.
- Aladağ, H. (2010). Kültür Varlıklarının Korunmasında Koruma Yönetimi Süreci.(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniveristesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Altun, A., & Yaylı, H. (2017). Kent Kültürü ve Aktif Vatandaşlık İlişkisi Üzerine Bir İnceleme. Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar, İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları, 307-323.
- Arısoy, A. (2019). Nairobi 1976 Kararları Perspektifinden Kentsel Korumanın Sosyal Sorunları. Yerel Kimlik (56), 58-61.
- Ateş, H. (2017). Yavaş Şehir Kavramı ve Modern İnsanın Yaşanabilir Şehir Ütopyası. Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar, İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları,264-281.
- Aydoğan, M. (2017). Türkiye'de Tarihi Çevrelerin Korunmasında Katılımcı Planlama Olasılığı: İzmir Örneği. Ege Mimarlık , 30-33.

- Baç, S. (2012). Tarihi Kentlerde Koruma Kavramının Mekan Dizim Yöntemi Üzerinden Araştırılması- Bergama Örneği. (Yayınlanmış Doktora Tezi).Dokuz Eylül Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Bahçeci, H. I. (2017). Kent, Kentsel Kimlik ve Demokrasi İlişkisi. Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar, İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları, 345-359.
- Bajraktari, H. (2012). Tarihi Kentlerin Korunmasında Kentsel Tasarım Rehberlerinin Rolü: Prizren Kenti Tarihi Merkezi Örneği.(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi/Fen Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bekki, S. (2013). Abdallık Geleneği ve Neşet Ertaş. Ahi Evran Aktüel Dergisi (3), 10-13.
- Böge, S. (2013). Tarihi ve Kültürel Varlıkların Rölöve Alımı İçin Farklı Yöntemlerin Birlikte Kullanılması. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi/ Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Brenner, N., & Keil, R. (2013). Küresel Kentlerden Kentselliğin Küreselleşmesine.M.Üçoğlu(Çev.)BirikimDergisi:
<http://www.birikimdergisi.com/guncel-yazilar/590/kuresel-kentlerden-kentselligin-kuresellesmesine#.XJ0sW9UzbIU>. Erişim Tarihi: 28.03.2019
- Buharalı, S. (2016, Aralık). Anıtlarla Sosyal Bilgiler Öğretimi:Ankara Örneği.(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Butina, G. (1991). Research Training and Research Issues in Urban Design. 1. Kentsel Tasarım ve Uygulamalar Sempozyumu, İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, 20-26.
- Cansever, T. (1996). Şehir. Cogito Kent Kültürü (8).
- Cantimur, B. B. (2011). Tarihi Kentlerin Canlandırılmasına Yönelik Sürdürülebilir Yönetim Stratejiler: Balıkesir - Ayvalık Örneği. (Yayınlanmış Doktora Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Çukurçayır, M. A. (2012). Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi (4. Baskı). Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Değirmenci, İ. (2009). Tarihi Mekanlarda Kentsel Dönüşüm Uygulamaları: Balat Örneği. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Demircan, Ş. (2014). İnanç Turizminin Yerel Kalkınmadaki Önemi: Midyat Örneği. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Doğan, D. D. (2015). Restorasyon ve Konservasyon Laboratuvarlarının Koruma Politikalarındaki Rolü.(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erim, M. (2007). Türkiye'deki Restorasyon Çalışmaları ve Restorasyon İşletmelerinin İncelenmesi. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Çığ Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Erken, V. (2008). Bir Sivil Örgütlenme Modeli Ahilik (4. Baskı). Ankara: Berikan Yayınevi.
- Ersoy, M. (2016). Kentsel Planlama Kuramları. Ankara: İmge Kitabevi.
- Erşen, A. E. (2015). Tarihi Kentlerin Korunmasında Koruma Amaçlı İmar Planlarının Getirdiği Sınırlamalar Ve Uygulama Sorunlarının Kırklareli Örneğinde İrdelenmesi. 9. Uluslararası Sinan Sempozyumu, Edirne: Trakya Üniversitesi Matbaası, 221-228.
- Feilden, B. (1982). Conservation Of Historic Building. London: Oxford Architectural Press.
- Gedik, G. S. (2015). Tarihi Çevrelerin Sürdürülebilir Yeniden Canlandırılmasında Kullanıcı Görüşlerinin Değerlendirilmesi: Bursa, Hanlar Bölgesi Örneği.(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Harvey, D. (1997). The Condition of Postmodernity. Oxford, British: Blackwell.
- İHA. (2019, Nisan 4). www.haberx.com. Nisan 23, 2019 tarihinde www.haberx.com: <https://www.haberx.com/post/123429/cacabey-medresesi-tadilata-alindi>
- Irmak, E. (2013). Müzelerin Araştırma İşlevi ve Müzelerde Araştırma Faaliyetleri Yönetimi Üzerine Bir Değerlendirme.(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kan, H. (2009). Taraklı Yerleşimindeki Tarihi Dokunun Sürdürülebilirliği Bağlamında Kentsel Koruma ve Geliştirme Stratejileri. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü), Bartın.
- Karasu, M. A. (2017). Türkiye’de Kent Sosyolojisi Üzerine Bir Literatür Taraması. Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar, İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları, 281-295.
- Karpuz, H. (2000). Türk Kültürü ve Müzelerimiz. Uluslararası Dördüncü Türk Kültürü Kongresi Bildirileri, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 45-50.
- Kaypak, Ş. (2011). Küreselleşme Sürecinde Sürdürülebilir Bir Kalkınma İçin Sürdürülebilir Bir Çevre. KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, (13), 19-33.
- Keleş, R., &Hamamcı, C. (2005). Çevre Politikası. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Kırşehir Belediyesi Stratejik Planı 2015-2019, (2016). Sfn Yayınları, Kırşehir.
- Kışlalıoğlu, M., & Berkes, F. (2014). Çevre ve Ekoloji (14. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Köksal, M. F. (2011). Ahi Evran ve Ahilik (3. Baskı). Kırşehir: Sfn Yayıncılık.
- Kuban, N., & Kahya, Y. (2016). Mimari Mirasın Korunmasında Uygulama Elemanlarının Yetiştirilmesine Yönelik Yaygın Eğitim Uygulamaları. Metu Jfa (1), 140-156.

- Kurayeva, G. (2000). Türkmen Halısı.Uluslararası Dördüncü Türk Kültürü Kongresi, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 51-58.
- Kurbanov, B. O. (2000). Azerbaycan Sanatının Tarihi-Estetik Meseleri. Uluslararası Dördüncü Türk Kültürü Kongresi, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 59-70.
- Lynch, K. (1981). A Theory Of Good City Form. Cambridge: Mıt Press.
- Madran, E., & Özgönül, N. (2005). Kültürel ve Doğal Değerlerin Korunması.Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Özkaya, R. (2014). Dünden Bugüne Ahilik (2. Baskı). Ankara: Çırak Eğitim Ve Öğretim Vakfı Yayıncılık.
- Pakben, U. (2013). Tarihi Yapıların Rölöve ve Analizlerinde Kullanılan İleri Belgeleme Teknikleri.(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Parlak, E. (2012). Anadolu Türkmen Müzik Sanatında Bir Abdal Deha: Neşet Ertaş. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi (61), 289-312.
- Pasinli, A. (2003). Yitik Mimar'ın Dönüş Öyküsü (1. Baskı). Ankara: Kültür Bakanlığı Anıtlar ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Rzayeva, R. (2011). Türk Toplumu ve Modernleşme, 38. İcanas – Kültürel Değişim, Gelişim Ve Hareketlilik, Uluslararası Asya Ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, 605-620.
- Sağsöz, A., & Çağlıbulanık, B. (2015). Kayseri-Melikgazi İlçesi Tavukçu Mahallesi Yalçın Sokak ve Bayram Sokağında Envanter ve Tipoloji Çalışması.5. Tarihi Eserlerin Güçlendirilmesi ve Geleceğe Güvenle Devredilmesi Sempozyumu.Erzurum.
- Seçilmiş, G., & Atılgan, M. (2007). Anadolu Kültürünün Nazar Boncuğu Kırşehir'in Gelenek ve Görenekleri. Kırşehir: Epamat Basım.

- Senan, N. Z. (2016). Türkiye'de Kentsel Yenileme Projeleri, Tarihi Sit Alanları Ve Kentsel Yenileme İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme: Okmeydanı Tarihi Sit Alanları Koruma Amaçlı Ve Etkileşim Geçiş Sahası Nazım İmar Planı İncelemesi. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Sebahattin Zaim Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Sencar, P. (2007, Şubat). Türkiye'de Çevre Koruma ve Ekonomik Büyüme İlişkisi.(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Takya Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Şat, E. (2017). Balıkesir Ve İlçelerindeki Atatürk Anıtları ve Tören Alanlarının Kentsel Mekan Organizasyonundaki Rolü.(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Şenol, F. (2016). Türkiye Turizm Coğrafyası Ve Dünya Kültürel Mirası (5. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Şirin, H. (2011). Eğitimin Etki Alanında Sivil Toplum Ve Kültürel Değişim. 38. İcanas – Kültürel Değişim, Gelişim ve Hareketlilik, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yayınları, 39-751.
- Tankut, G. (2005). Doğal ve Tarihi Çevrenin Korunması: Sorunlar ve Olası Çözümler. TMMOB Şehir Plancıları Odası Dergisi (31), 9-12.
- Tanpınar, A. H. (2011). Beş Şehir (28. Baskı). İstanbul: Dergah Yayınları.
- Taşçıoğlu. (2013, Temmuz). Tarihi Kentlerde Kimlik Sorunu: Kilis Örneği. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, Hatay.
- Tekeli, İ. (2011). Modernizm, Modernite ve Türkiye'nin Kent Planlama Tarihi (2. Baskı). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tezcan, M. (1997). Türk Kişiliği ve Kültür- Kişilik İlişkileri. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

- Tiesdell, S., Oc, T., & Heat, T. (1996). Revitalizing Historic Urban Quarters. Oxford, London: Butterworth-Architecture.
- Tıraş, H. (2012). Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre: Teorik Bir İnceleme. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, (2), 57-73.
- Tokgöz, Z. (2012). Geçmişten Gelen Işık Ahi Evran ve Ahilik Sistemi. Ankara: Pelin Ofset Matbaacılık.
- Tosun, Y. (2008, Mayıs). Kültürel Mirasın Korunmasında Üst Ölçekli Projelerin Rolü 2010 Avrupa Kültür Başkenti İstanbul ve Fatih Suriçi'ne Etkileri.(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi) . İstanbul.
- Tunçer, A. S. (2014). Doğayı ve İnsanı Yoksullaştırıcı Kentleşme Pratikleri. Tesam Akademi Dergisi, 1 (2), 31-64.
- Tunçer, A. S., Kaya, H., & Yılmaz, M. (2016). Kentsel Hareketlerin Yerel Kültürel Kimlik ve Kentlilik Bilinci Boyutları. Kent Kültürü ve Kentlilik Bilinci Sempozyumu, Bursa: Bursa Kent Konseyi, 337-355.
- Uğur, İ. (2012). Tarihi Kentlerin Turizm Destinasyonu Olarak Geliştirilmesi: Safranbolu Örneği. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale 18 Mart Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Uralman, N. H. (2006). Bilgi Toplumunda Sanat Müzelerinin Rolü ve Türkiye'de Sanat Müzeleri İçin Öneriler.(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uzun, G. (2013). Kentsel Kimlik Olgusu ve Hemşehri Dernekleri İzmir Örneği. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Ünsal, V. (2012). Eski Çağda Kırşehir ve Çevresi. Kırşehir: Kırşehir Belediyesi Kültür Tarihi Yayınları.

- Yavaş, M. (2012). Tarihsel Çevrede Kentsel Kimlik ve Bir Uygulama Aracı Olarak Tasarı Rehberleri; Erzurum Kale Çevresi Kentsel Sit Alanı Örneği.(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi/Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A. E. (2005). Koruma Politikasında Bir Örnek: Kayakapı Mahallesi. Planlama (31), 28-34.
- Yıldız, M. Z., & Alaeddinoğlu, F. (2011). Küreselleşme Çağında Değişen Mekan Algılayışları. 38. İcanas - Kültürel Değişim, Gelişim ve Hareketlilik Konferansı, Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, 845-862.
- Yıldız, N. (2017). Restorasyon, Rölöve, Restitüsyon, Konservasyon Nedir?Harita ve Kadastro: <https://haritavekadastroo.blogspot.com/2017/04/restorasyon-rolove-restitusyon.html> , Erişim Tarihi: 23.03.2019
- Yörükkan, T. (2012). Sosyolojik ve Sosyal Psikolojik Görüş Açısıyla Şehir, Konut ve Mahremiyet. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- <http://www.bergama.bel.tr/Home/Page/96> (Erişim Tarihi: 02.07.2017).
- <https://www.cekulvakfi.org.tr/proje/cekulun-kulturel-miras-anlayisi> (Erişim Tarihi: 30.12.2018).
- <http://www.kirsehir.bel.tr/Projeler> (Erişim Tarihi: 27.03.2019).
- <http://www.kirsehir.gov.tr/sanayi-ve-ticaret>(Erişim Tarihi: 05.01.2018).
- <http://www.kvmgm.gov.tr/TR-44423/dunya-miras-listesi.html> (Erişim Tarihi: 05.06.2018).
- <http://www.tarihikentlerbirligi.org/12-bin-yillik-miras-tarihi-kentleri-agirladi/> (Erişim Tarihi: 01.04.2019).

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı: Cazibe BARAÇ AYDOĞAN

Doğum Yeri ve Yılı : KIRŞEHİR- 1987

Yabancı Dili : İNGİLİZCE

E-posta : cazibe_barac@hotmail.com

Eğitim Durumu

Lisans: Erciyes Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İktisat

Yüksek Lisans: Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

Mesleki Deneyim

Kırşehir İng Bank, Gişe Yetk. Yrd.2011- 6 Ay

Ahi Güven İnşaat Ltd. Şti.,Genel Muhasebe 2015-(Halen)

Yayınlar:

- Tunçer, A. S, & Aydoğan, C. (2017). Yerel Kalkınma Projeleri Olarak Tarihi Alanların Korunması Örnekleri. M., Güler & A. M. Turan (Ed.), *1. Uluslararası Yerel Yönetimler Kongresi-Belediyelerin Geleceği ve Yeni Yaklaşımlar*, İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Yayınları, (2), 436-456.
- Tunçer, A. S, & Aydoğan, C. (2018). Bölgesel Planlamada Kültür Varlıklarını Korumanın Önemi. *18. Ulusal Bölge Bilimi ve Bölge Planlama Kongresi*, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Tunçer, A. S,& Aydoğan, C. ve Ceyhan, D. (2018). Yerleşim Politikaları İçinde Tarihi Koruma Bölgelerinin Önemi. *12. Uluslararası Kamu Yönetimi Sempozyumu*, Kırıkkale: <http://kaysem12.kku.edu.tr/>
- Kocaoğlu, M.,Aydoğan, C., Akkuş, Ö. K. (2017) Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme.*Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5 (4), 157-170.